

2017

ARCHEOLOGIENOTA

Tiensestraat 57 – Landen (VLB)

ADEDE Archeologisch Rapport 156

PIETERS H.

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 156

Archeologienota Tiensestraat 57 te Landen (Vlaams-Brabant).

PIETERS HADEWIJCH & VAN DEN BERGHE KATRIEN

Colofon

Uitgever	ADEDE bvba
Jaar van uitgave	2017
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	Bart De Smaele, Hadewijch Pieters
ISSN	2033-6810

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bvba.

Inhoudsopgave

1	Administratieve fiche	- 5 -
2	Bureauonderzoek	- 11 -
2.1	Archeologische voorkennis	- 11 -
2.2	Aanleiding van het onderzoek.....	- 11 -
2.3	Doel van het onderzoek	- 11 -
2.4	Huidige situatie projectgebied	- 12 -
2.5	Beschrijving geplande werken.....	- 12 -
2.6	Randvoorwaarden	- 13 -
2.7	Werkwijze	- 13 -
3	Assessmentrapport.....	- 18 -
3.1	Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied.....	- 18 -
3.2	Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied	- 20 -
3.2.1	Tertiair geologisch	- 20 -
3.2.2	Quartaire geologisch	- 21 -
3.2.3	Bodem	- 22 -
3.2.3.1	Bodemtypekaart.....	- 22 -
3.2.3.2	Potentiële bodemerosie	- 23 -
3.2.3.3	Erosiegevoeligheid.....	- 24 -
3.2.3.4	Landgebruik	- 25 -
3.2.3.5	Gewestplan.....	- 26 -
3.3	Historische situering van het onderzoeksgebied	- 28 -
3.3.1	Algemene historische situering	- 28 -
3.3.2	Historisch kaartmateriaal	- 31 -
3.3.2.1	Fricx-kaarten (1712)	- 31 -
3.3.2.2	Kaart van Ferraris (1771 – 1778)	- 32 -
3.3.2.3	Atlas der Buurtwegen (1840)	- 33 -
3.3.2.4	Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)	- 34 -
3.3.2.5	Kaart van Popp (1842 – 1879)	- 35 -
3.3.2.6	Topografische kaart van België uit 1939	- 36 -
3.3.2.7	Topografische kaart van België uit 1969	- 37 -

3.3.2.8	Luchtfoto 1971	- 38 -
3.3.2.9	Luchtfoto 1979-1990	- 39 -
3.3.2.10	Luchtfoto 2000-2003	- 40 -
3.4	Archeologische situering van het projectgebied.....	- 42 -
3.4.1	Steentijd	- 44 -
3.4.2	Middeleeuwen.....	- 44 -
3.4.3	Nieuwe Tijd.....	- 45 -
4	Besluit	- 46 -
4.1	Besluit gespecialiseerd publiek	- 46 -
4.1.1	Archeologische verwachting	- 46 -
4.1.2	Afweging verder onderzoek	- 47 -
4.2	Besluit breed publiek.....	- 47 -
5	Bibliografie.....	- 48 -
6	Lijst van plannen.....	- 49 -
7	Lijst van figuren	- 51 -
8	Bijlagen	- 52 -

1 Administratieve fiche

Projectcode	2017B395
Site	Landen - Tiensestraat
Projectsigle ADEDE	LAN-TIE
Ligging	Tiensestraat 57 3400 Landen
Bounding Box	Punt 1 (NO): X: 200 041,143m Y: 161 302,472m Punt 2 (ZW): X: 199 689,585m Y: 160 919,727m
Topografische kaart	Zie plannr. 1
Kadaster	Landen 1 ^{ste} Afdeling, Sectie A, nrs. 287F, 1271K Zie plannummer 3
Soort onderzoek	Archeologienota, bureauonderzoek
Opdrachtgever	GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap Willebroekkaai 36 1000 Brussel
Aard van de vervolwerken	Plaatsen nieuwbouw paviljoen, aanleg parking & groenzones
Uitvoerder	ADEDE bvba
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058
Erkend archeoloog	Bart De Smaele 2015/00070 Hadewijch Pieters 20174/00168
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bvba
Bibliografische referentie	Pieters H. & Van Den Berghe K., 2017, Archeologienota Tiensestraat 57 te Landen (Vlaams-Brabant), ADEDE Archeologisch Rapport 156, Gent.
Grootte projectgebied	40 002m ²
Periode uitvoering	Februari – maart 2017
Thermen thesaurus Onroerend Erfgoed	Romeinse Tijd, Nieuwe Tijd

Verstoorde zones	Zie plannr. 4
------------------	---------------

LANDEN - TIENSESTRAAT

Plannr. 2
Orthofoto, 2016.

2017B395 28/02/2017

© AGIV

Legende

Projectgebied

N

0 140

Meter

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

LANDEN - TIENSESTRAAT

Plannr. 3
GRB-basiskaart.

2017B395 28/02/2017

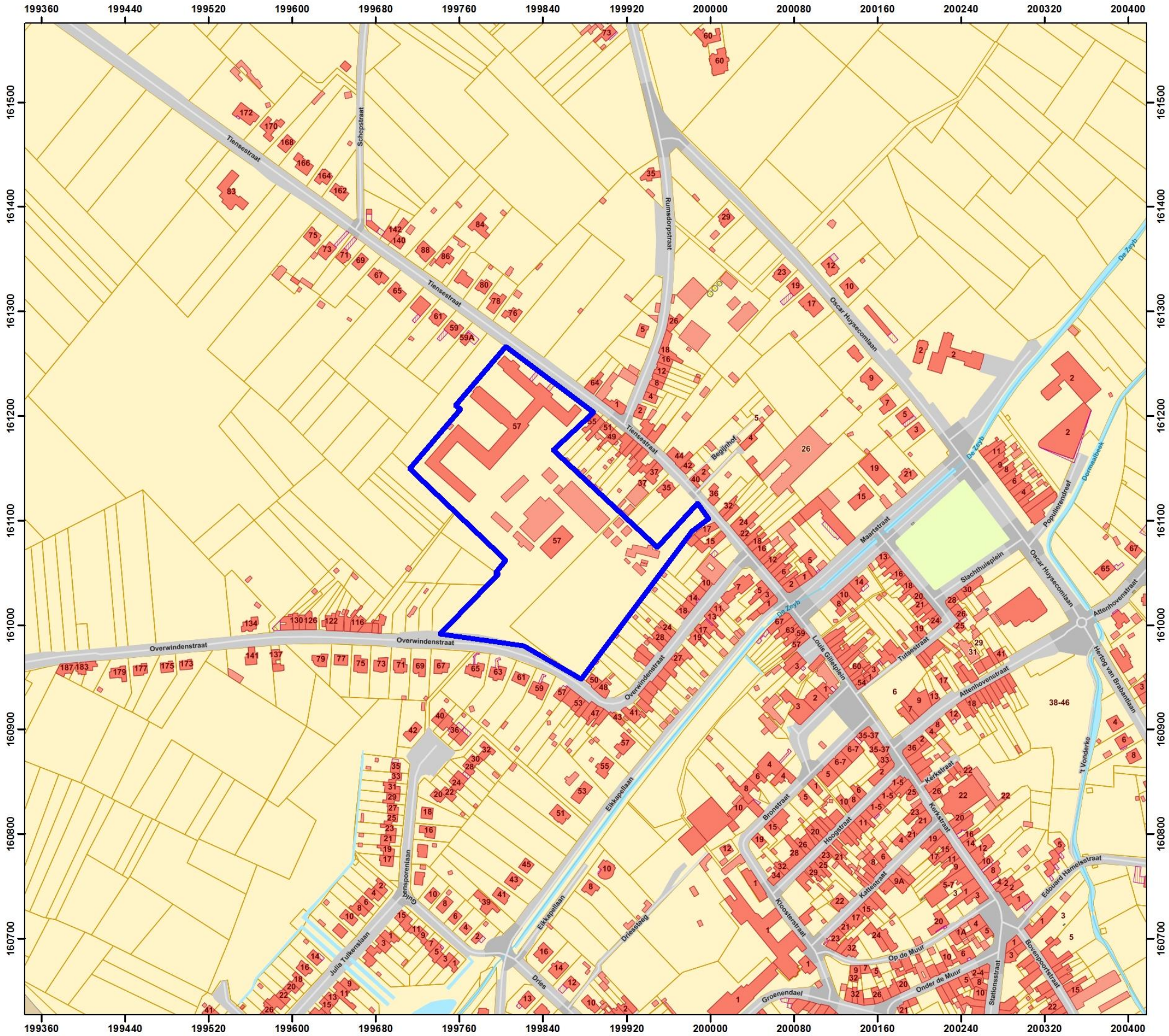
© AGIV

Legende
 Projectgebied

N

0260

Meter

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

LANDEN - TIENSESTRAAT

Plannr. 4
Verstoorde zones

2017B395 10/03/2017

© GO!

Legende

Projectgebied

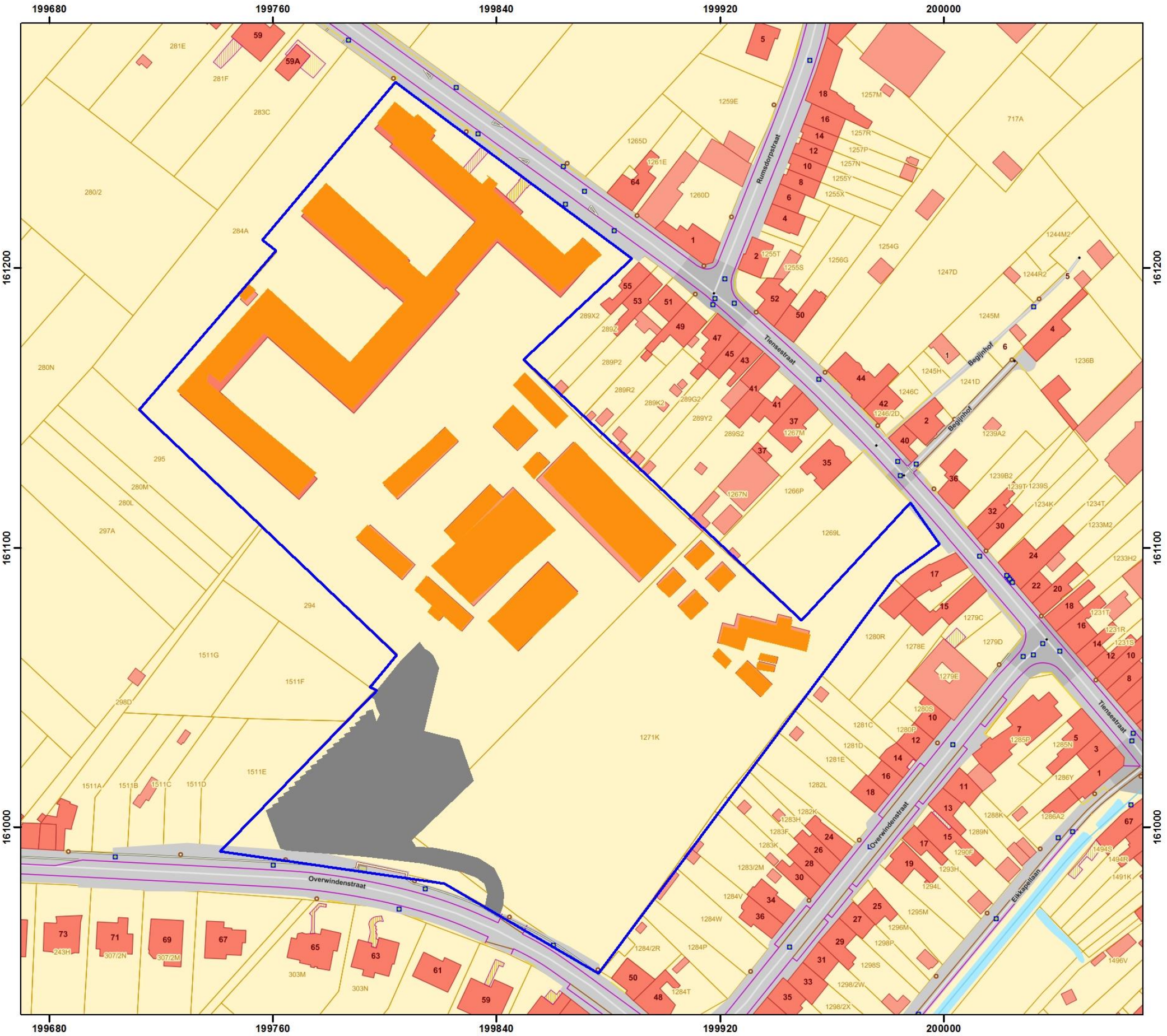
Bestaande parking

Bestaande bebouwing

N

0 90

Meter

2 Bureauonderzoek

2.1 Archeologische voorkennis

Binnen het projectgebied werd reeds onderzoek uitgevoerd in 1887, ter hoogte van het oostelijk deel (CAI-melding 3466). Ook in de onmiddellijke omgeving van het projectgebied zijn een aantal CAI-meldingen terug te vinden in de databank van de Centraal Archeologische Inventaris (CAI). De voor het projectgebied relevante meldingen worden besproken in §3.4 *Archeologische situering van het projectgebied*.

2.2 Aanleiding van het onderzoek

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag voor een projectgebied dat niet gelegen is binnen een vastgestelde archeologische zone. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt meer dan 3000m² en de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem bedraagt meer dan 1000m². De initiatiefnemer is daarom verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

2.3 Doel van het onderzoek

Deze archeologische nota heeft tot doel om door middel van de bestaande archeologische, geografische, geologische, en historische bronnen de mogelijkheid tot het aantreffen van archeologisch waardevolle sites binnen het projectgebied te onderzoeken. Aan de hand van de verzamelde informatie wordt vervolgens een programma van maatregelen opgesteld met het doel de archeologische kennis te bewaren voor de volgende generaties.

Volgende onderzoeksvragen worden in deze archeologienota behandeld:

- *Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied?*
- *Zijn er archeologische sites met relevante cultuurhistorische waarde gekend op of in de omgeving van het onderzoeksgebied?*
- *Hoe evolueerde het historisch landgebruik van het onderzoeksgebied?*
- *Hoe evolueerde de historische bebouwing van het onderzoeksgebied?*

- *Wat is de potentiële impact van de geplande werken op het cultuurhistorisch en archeologisch erfgoed?*

2.4 Huidige situatie projectgebied

Het projectgebied is eigendom van de Middenschool D'Hek en ligt geprangd tussen de Tiensestraat in het noorden en de Overwindenstraat in het zuiden. Het noordelijk gedeelte is grotendeels verhard en bevat een aaneensluiting van langwerpige gebouwen. Tussen deze gebouwen bevinden zich een aantal bomen. Meer naar het zuiden staan een tiental verschillende paviljoenen, zowel grote als kleinere. In het oosten verbindt een verharde weg de Tiensestraat met nog enkele paviljoenen. Het zuidelijke gedeelte van het projectgebied bestaat grotendeels uit grasland. Aan de Overwindenstraat, in de zuidwestelijke hoek van het projectgebied, is een verharde parking aanwezig, omgeven door bomen. Voor een overzicht van de bestaande toestand wordt verwezen naar plannr. 2 (orthofoto uit 2016) en plannr. 5 (inplantingsplan). Er wordt tevens verwezen naar de bijlagen voor een beschrijvende nota.

2.5 Beschrijving geplande werken

In het zuiden van het projectgebied volgt -na het afbreken van paviljoenen G61 & G62- de aanleg van een nieuwbouw paviljoen (voor de technische afdeling van de school: afdeling bouw, mechanica, technieklokaal, didactische keuken en sanitair, technische ruimtes, ...). Voor de funderingsmethode wordt voorlopig uitgegaan van een algemene funderingsplaat waarbij gewerkt wordt met valse putten met een aanzet op -3,5m ten opzichte van het referentiepeil. Rondom de nieuwbouw worden verhardingen en groenzones voorzien (totale oppervlakte 2 074m²).

Na het zetten van deze nieuwbouw (oppervlakte 1 900m²) zullen ook paviljoenen G05 & G09 worden afgebroken.

Meer zuidelijk zal de inrit naar de parking worden aangepast en hierbij wordt eveneens de toegang tot het gebouw aangepast.

Voor een inplantingsplan van de ontworpen toestand wordt verwezen naar plannr. 6 (indicatie projectzone) en plannr. 25 (ontwerp nieuwbouw). Er werden geen doorsnedes aangeleverd door de opdrachtgever.

2.6 Randvoorwaarden

Er wordt pas gestart met de sloop van de bestaande bebouwing na het verkrijgen van de stedenbouwkundige vergunning. Het terrein is dus, op dit ogenblik, fysiek niet toegankelijk voor eventueel vervolgonderzoek met ingreep in de bodem.

2.7 Werkwijze

Dit bureauonderzoek heeft tot doel de aanwezigheid en de bewaringstoestand van de archeologische resten binnen het projectgebied in te schatten, alsook de impact van de geplande werken op het aanwezige archeologische erfgoed. Op basis van de verworven kennis kunnen concrete aanbevelingen geformuleerd worden voor een eventuele verder prospectie-/opgravingsstrategie. De archeologische verwachting van het projectgebied wordt gebaseerd op gekende geologische, landschappelijke, archeologische, historische en geografische bronnen. Hiervoor wordt beroep gedaan op gekende literatuur, de Centraal Archeologische Inventaris, het Geoportaal van Onroerend Erfgoed en de Databank Ondergrond Vlaanderen. Dit alles wordt vervolgens samengelegd met topografische kaarten, recente luchtfoto's, kadasterkaarten en plannen van de gekende/geplande toestand.

Overzicht geconsulteerde kaarten:

- Onderzoeksgebied:
 - Inplantingsplan huidige toestand
 - Inplantingsplan geplande toestand
- Geografische/geo (morfo)logische en bodemkundige situering:
 - Topografische kaart
 - Orthofoto
 - Kadasterkaart
 - Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II
 - Tertiair geologische kaart
 - Quartair geologische kaart
 - Bodemtypekaart
 - Potentiële bodemerosiekaart
 - Erosiegevoeligheidskaart
 - Bodemgebruiksbestand
 - Gewestplan

- Historische situering:
 - Cartes des Pays-Bas van Fricx, 1712
 - Kaart van Ferraris, 1777
 - Atlas der Buurtwegen, 1840
 - Kaart van Vandermaelen, 1846-1854
 - Kaart van Popp, 1842-1879
 - Topografische kaarten van België
 - Luchtfoto's
- Archeologische situering:
 - Geoportaal Centraal Archeologische Inventaris
 - Inventaris Onroerend Erfgoed

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

LANDEN - TIENSESTRAAT

Plannr. 5
Bestaande toestand.

2017B395 28/02/2017

© opdrachtgever

Legende

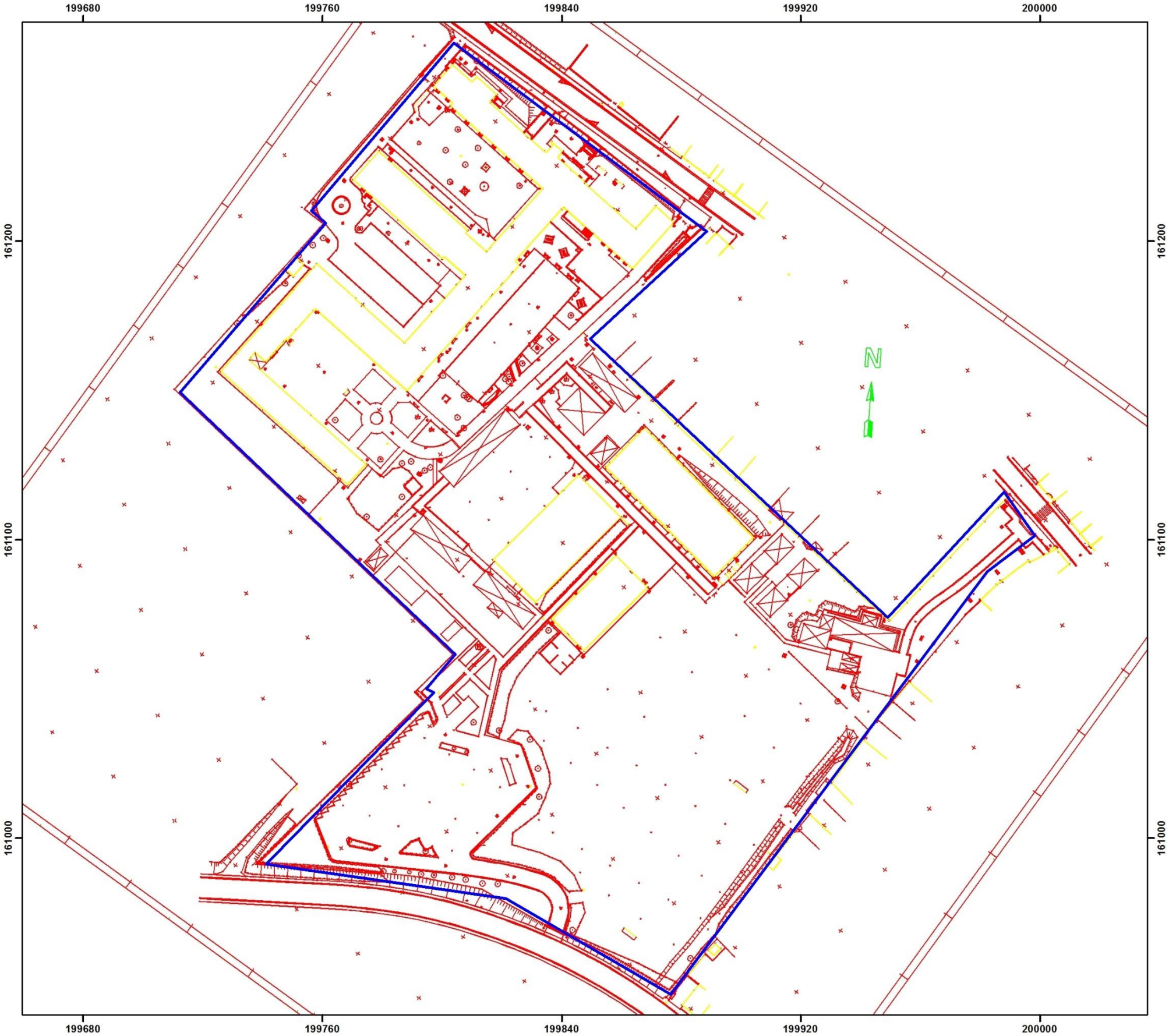
Projectgebied

N

0

90

Meter

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

LANDEN - TIENSESTRAAT

Plannr. 6
Indicatie projectzone.

2017B395 28/02/2017

© opdrachtgever

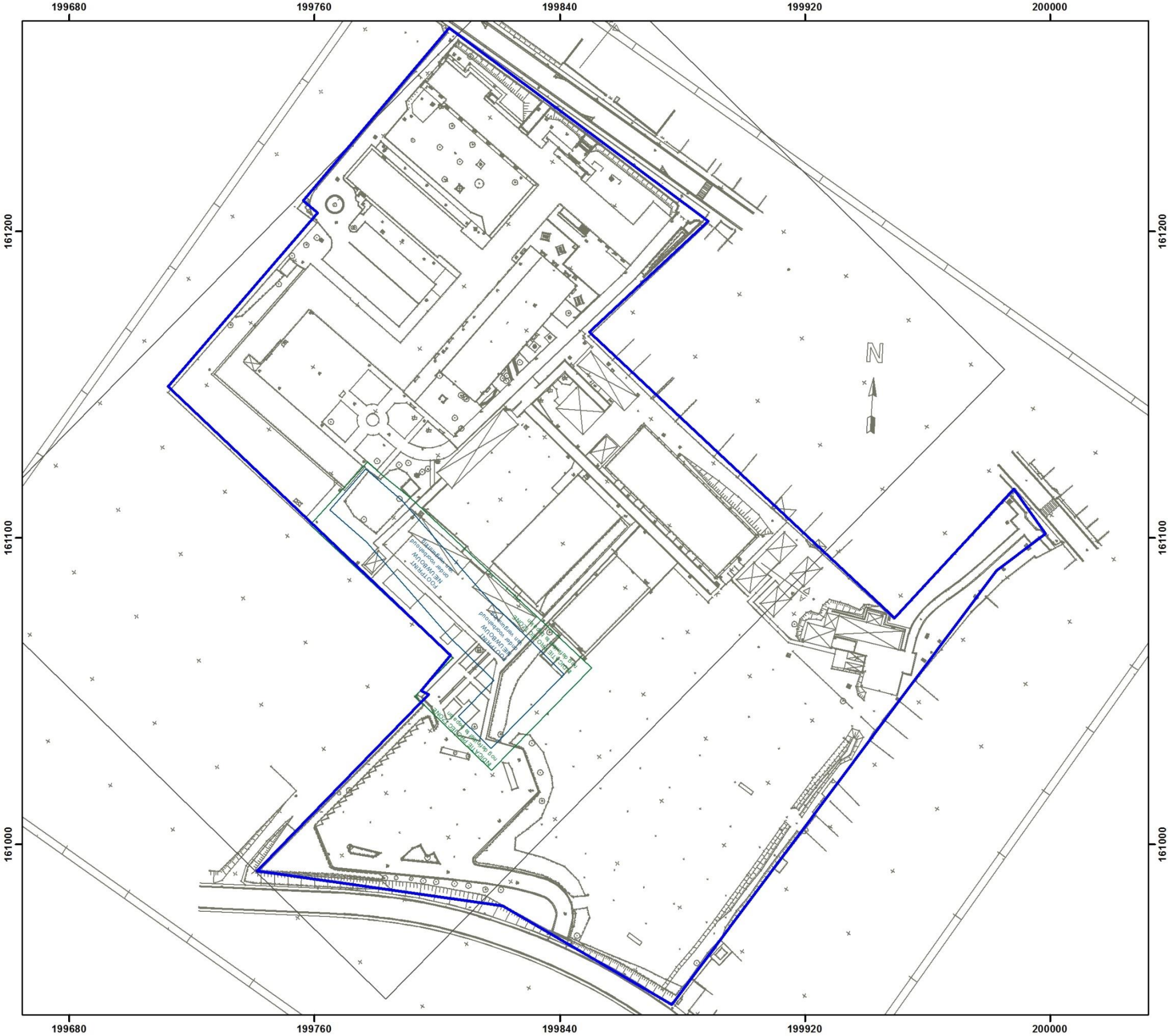
Legende

Projectgebied

N

090

Meter

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

LANDEN - TIENSESTRAAT

Plannr. 25
Ontwerp nieuwbouw.

2017B395 28/02/2017

© opdrachtgever

Legende

Projectgebied

N

0

90

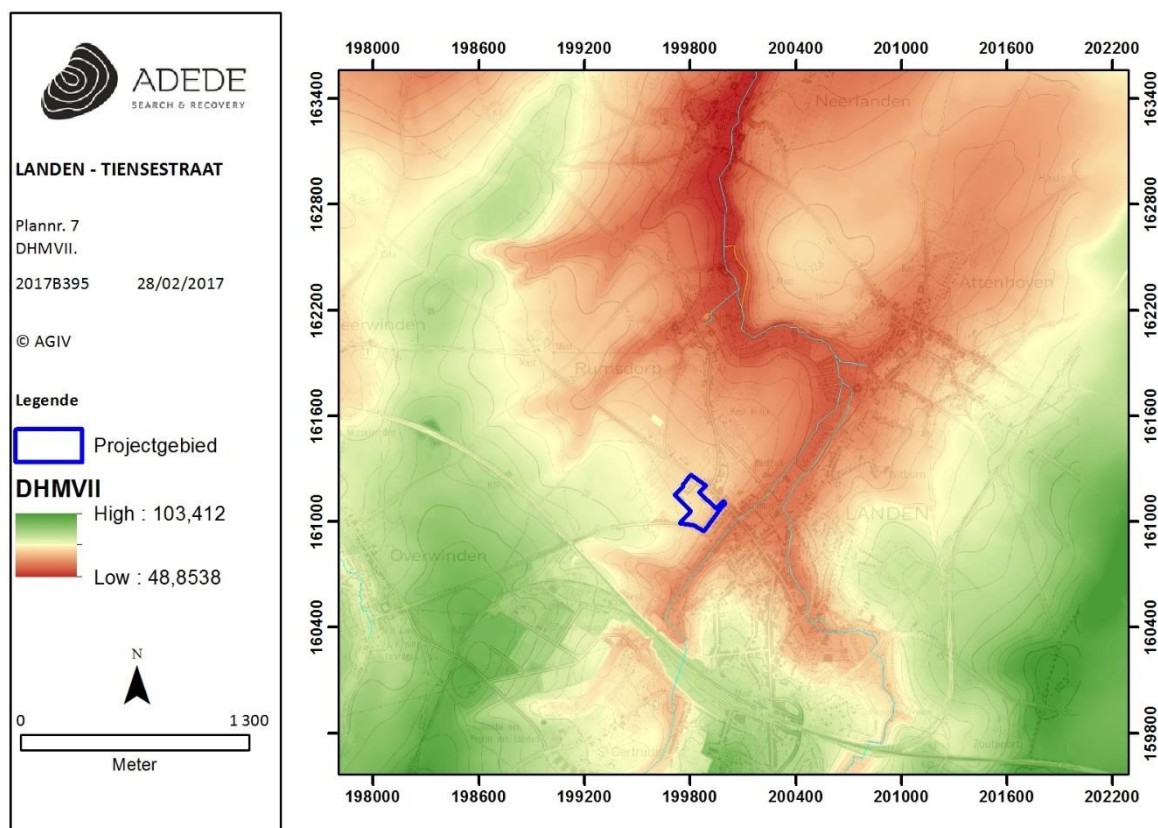
Meter

3 Assessmentrapport

3.1 Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied

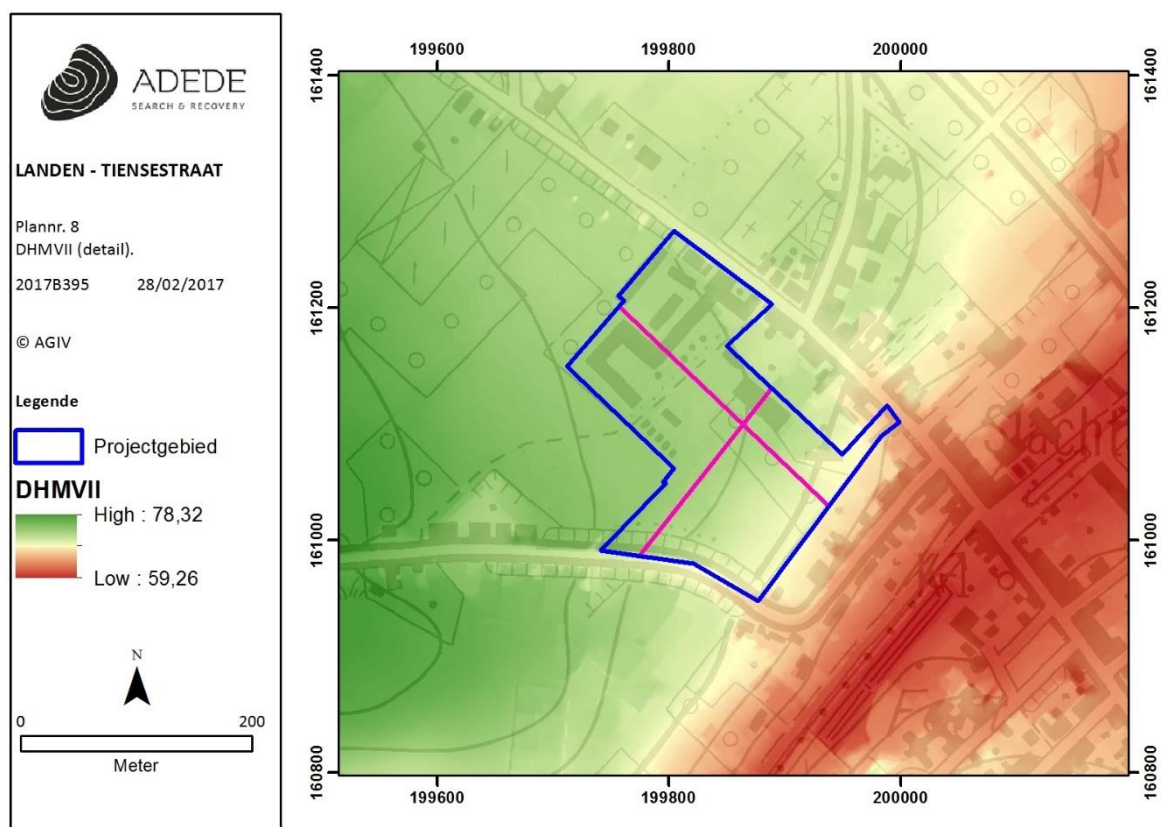
Landen is een stad die gelegen is aan de taalgrens tussen Vlaanderen en Wallonië, in de provincie Vlaams-Brabant. Ze grenst aan de provincies Limburg, Luik en Waals-Brabant. Geografisch behoort Landen tot westelijk Brabants Haspengouw. Landen ligt in de vork die ontstaat door de monding van de Zeype in de Molenbeek, in een licht golvend landschap. De gronden rond de stad worden vooral gekenmerkt door droge leemgronden.¹

Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.

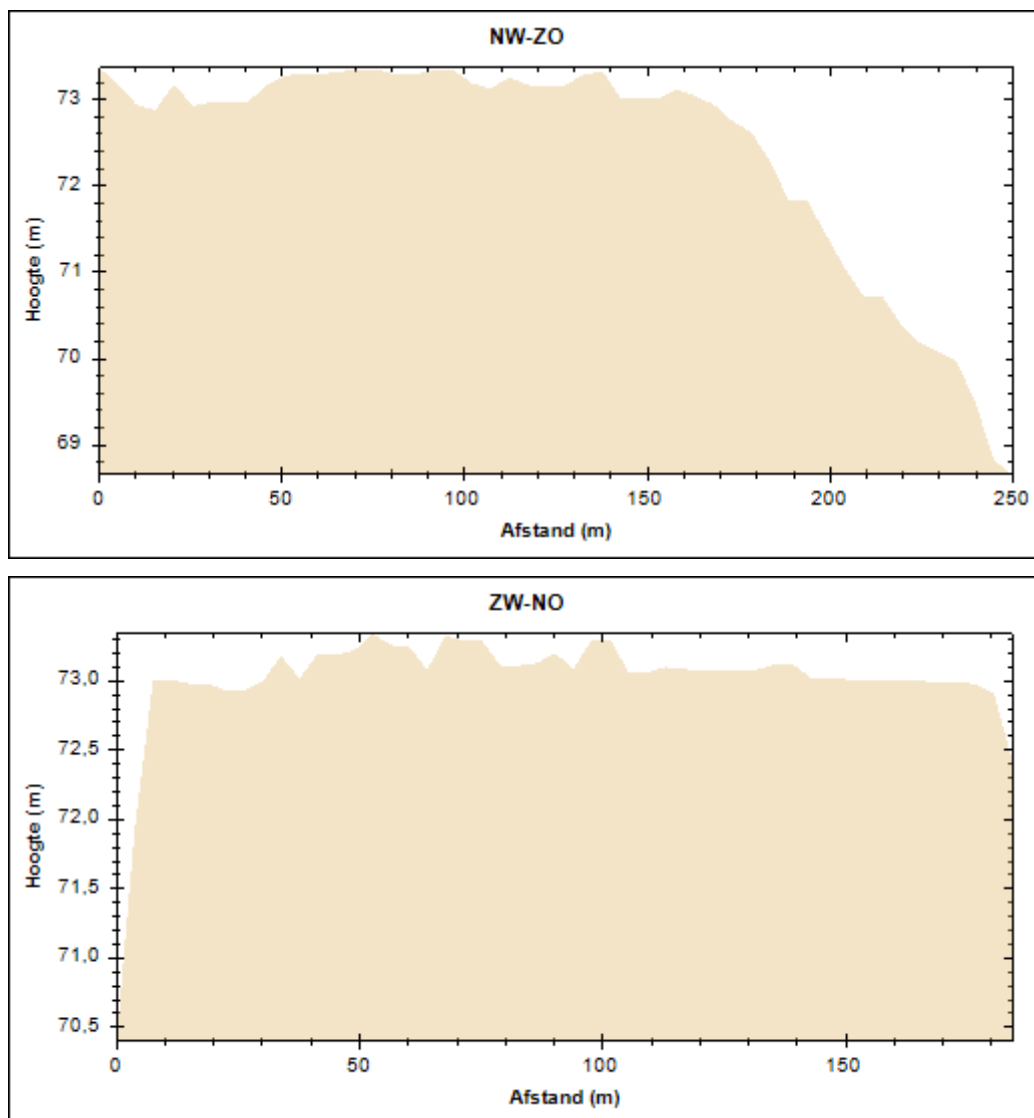
Het projectgebied is gelegen op een helling naar de Zeypebeek. Het noordoostelijk gelegen deel van het projectgebied ligt, met een TAW-waarde van circa 73m, het hoogst. De helling daalt in zuidwestelijke richting, waar het een hoogte heeft van 68,5m.

¹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140039> geraadpleegd op 27/02/2017

Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).

De hoogteprofielen geven deze natuurlijke helling weer.

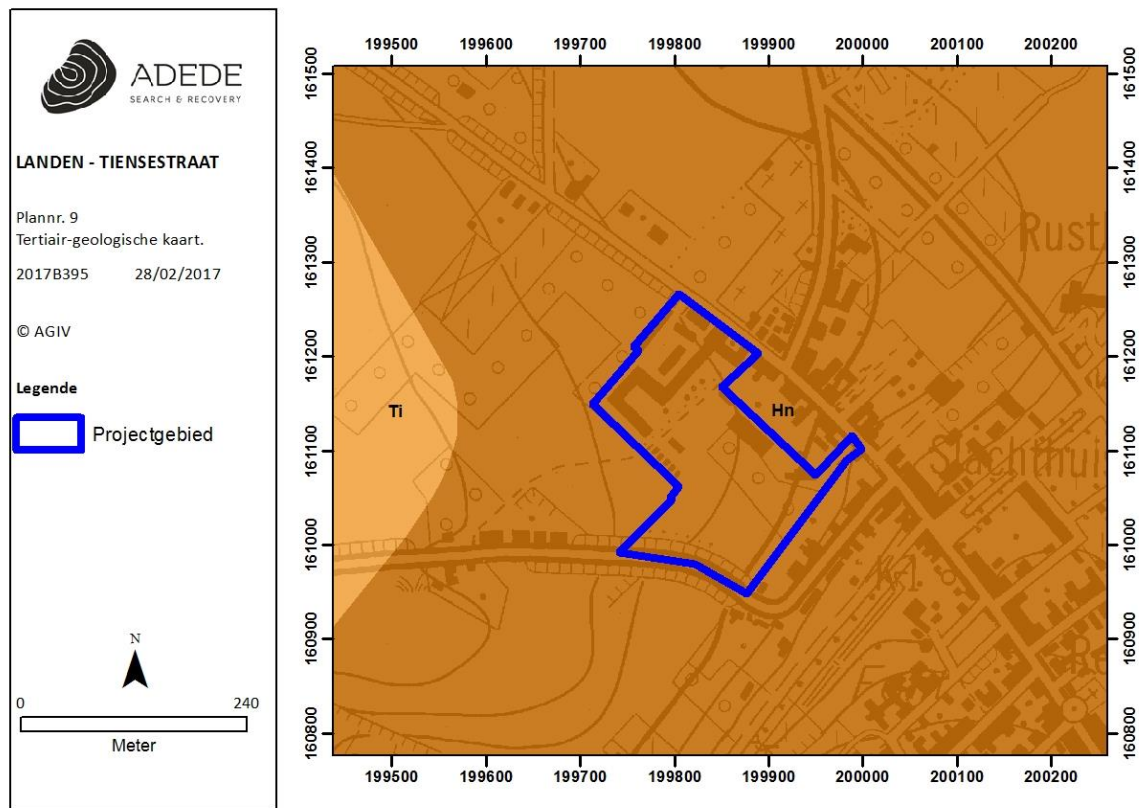
Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.

3.2 Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied

3.2.1 Tertiair geologisch

De tertiair geologische kaart (1:50.000) geeft de lithologie van de afzettingen onder de quartaire afzettingen weer. De top van het Tertiaire niveau situeert zich op ongeveer 65m TAW. Het projectgebied staat gekarteerd als de **Formatie van Hannut (Hn)**, die deel uitmaakt van de Landen Groep. De Formatie van Hannut wordt gekenmerkt door een grijsgroen fijn zand, soms met dunne kleihoudende intercalaties met plaatselijk zandsteen, en werd afgezet tijdens het Laat-Paleoceen (± 57

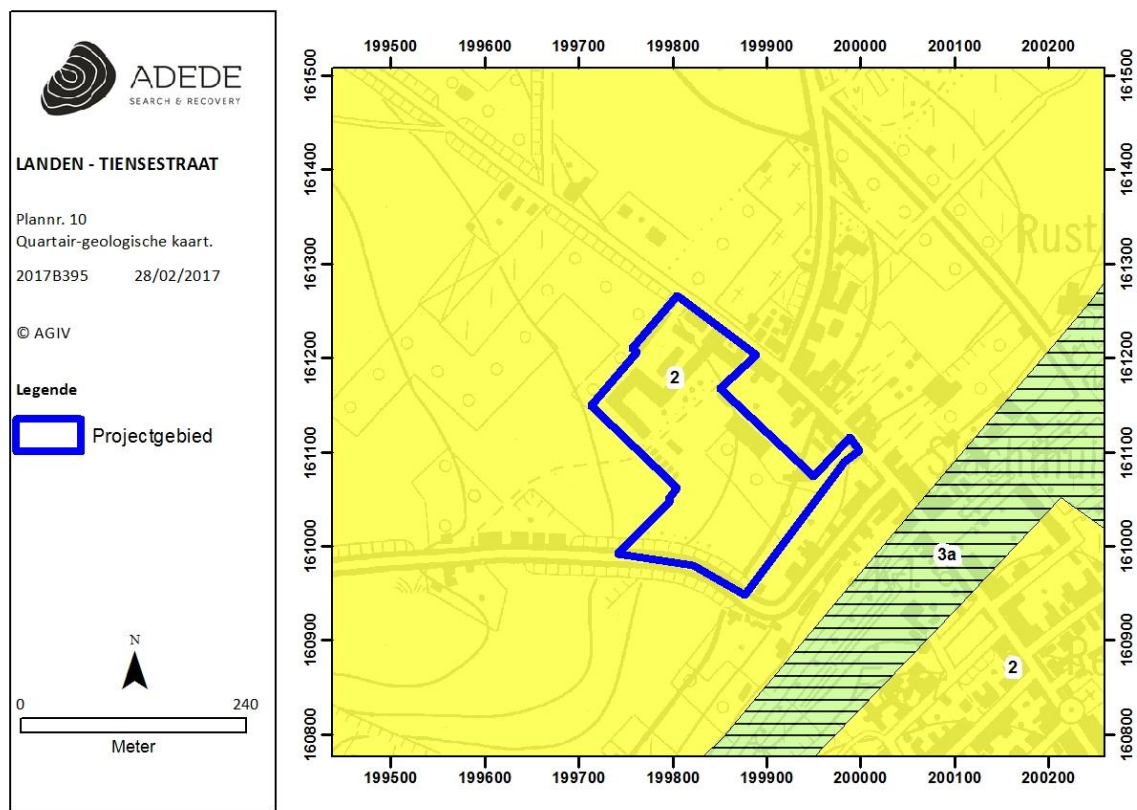
miljoen jaar oud). Naar onder toe wordt de formatie meer kleiig. De formatie werd vernoemd naar Hannuit, een stad in de provincie Luik.

Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.

3.2.2 Quartair geologisch

Het volledige onderzoeksgebied is gesitueerd in eenzelfde quartaire afzetting, met name **profieltype 2**. Bij dit profieltype zijn geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen aanwezig bovenop de Pleistocene sequentie. De opbouw van dit profieltype bestaat uit eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) of mogelijk Vroeg-Holocene. In het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen, waar het onderzoeksgebied zich bevindt, bestaan deze afzettingen voornamelijk uit silt (loess) en in de meer noordelijke en centrale delen van Vlaanderen zijn deze opgebouwd uit zand tot zandleem. Anderzijds kunnen eveneens hellingsafzettingen van het quartair aanwezig zijn.

Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.

3.2.3 Bodem

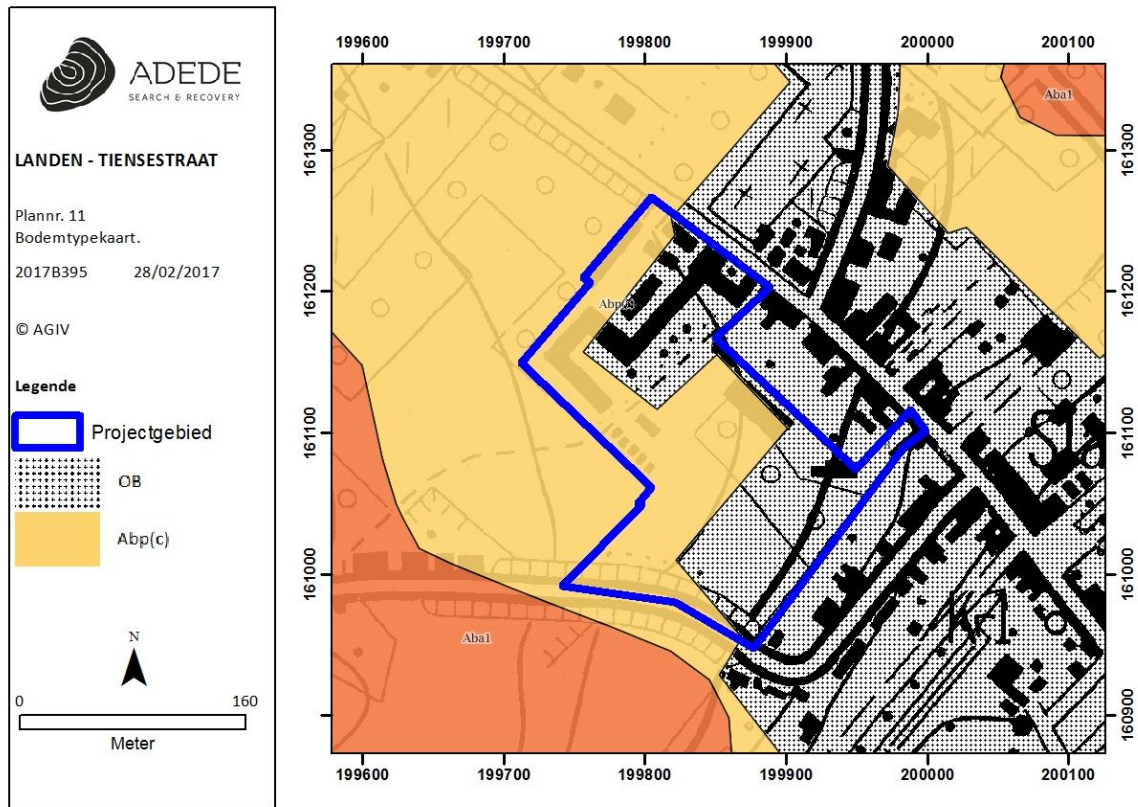
In dit hoofdstuk worden achtereenvolgens de bodemtypekaart, de potentiële bodemerosiekaart, de erosiegevoeligheidskaart, het bodemgebruiksbestand en het gewestplan besproken.

3.2.3.1 Bodemtypekaart

Op de bodemtypekaart is te zien dat het projectgebied zich uitstrekt over 2 verschillende bodemtypezones. Enerzijds gaat het om bodemtype OB, anders bodemtype Abp(c).

- **OB:** Kunstmatige gronden waarbij het originele bodemprofiel door de mens gewijzigd of vernietigd is. In dit geval betreft het een bodem in bebouwde zone.
- **Abp(c):** Droge leembodem zonder profielaanduiding. Het hoofdtype wordt bepaald door de eerste letter A, dat staat voor leem. De drainageklasse wordt weergegeven door een kleine letter variërend van (a) tot (i), van uiterst droge tot heel natte bodems. In dit geval staat de letter (b) voor droog, niet gleyig. De voorlaatste letter geeft de profielontwikkeling

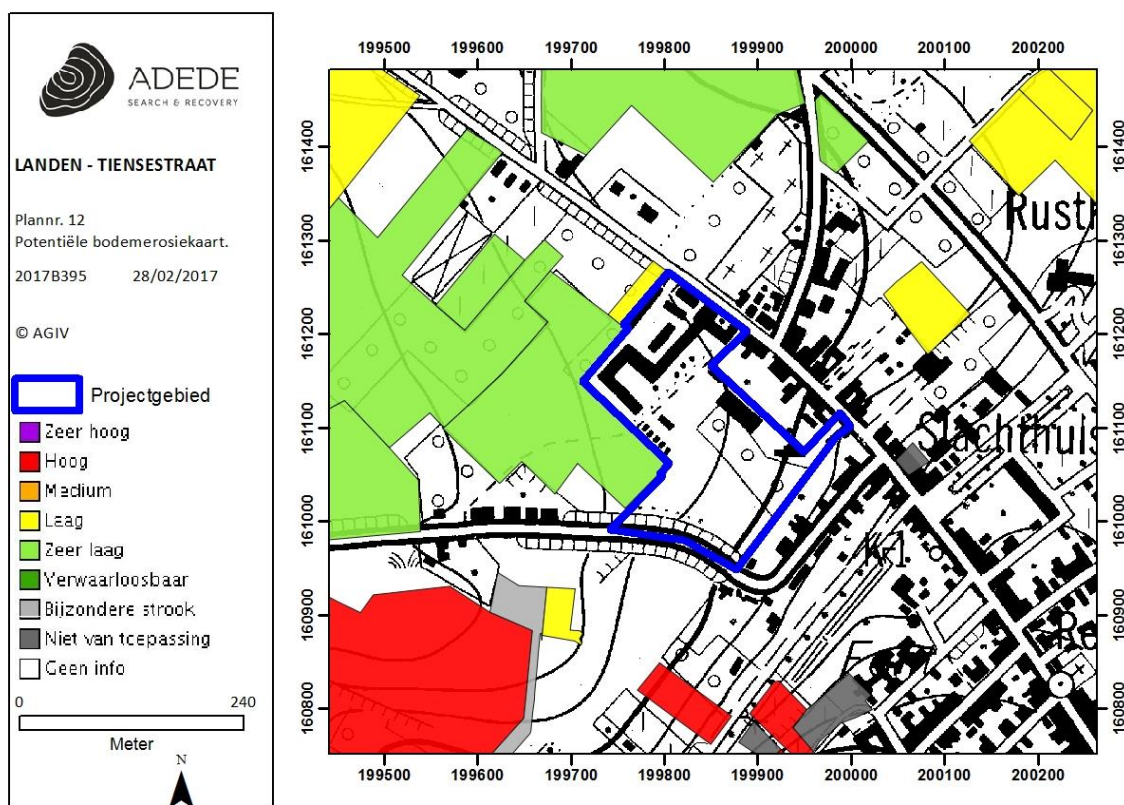
in de bodem weer, in dit geval verwijst (p) naar een afwezigheid van profielontwikkeling. De laatste letter (c) tenslotte wijst op een bedolven textuur B horizont op een diepte van minder dan 80 cm.

Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.

3.2.3.2 Potentiële bodemerosie

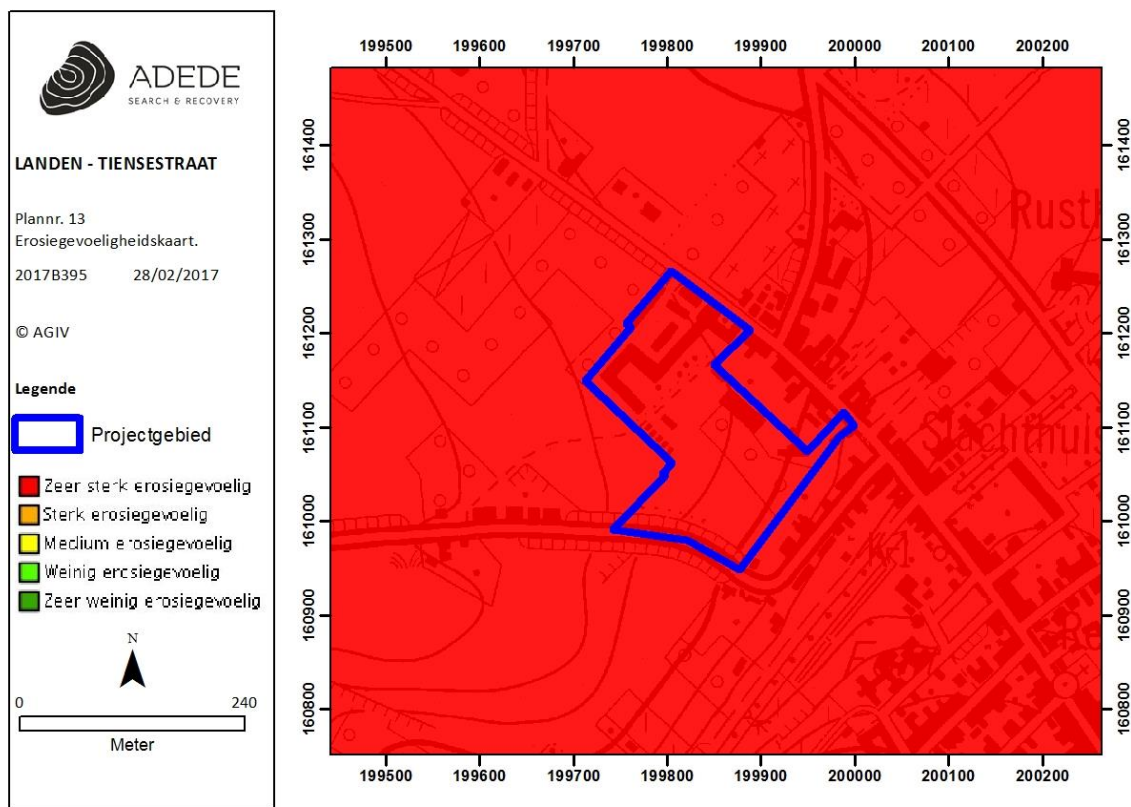
Uit de beschikbare gegevens van de potentiële bodemerosiekaart per perceel blijkt dat het projectgebied niet gekarteerd is. In het noorden komen gebieden voor met een **lage tot zeer lage potentiële bodemerosie**. Ten zuiden van de Overwindenstraat ligt een gebied met een zeer hoge potentiële bodemerosie.

Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.

3.2.3.3 Erosiegevoeligheid

Op de erosiegevoeligheidskaart van de Vlaamse gemeenten is af te leiden dat de gemeente Landen algemeen gezien **sterk erosiegevoelig** is.

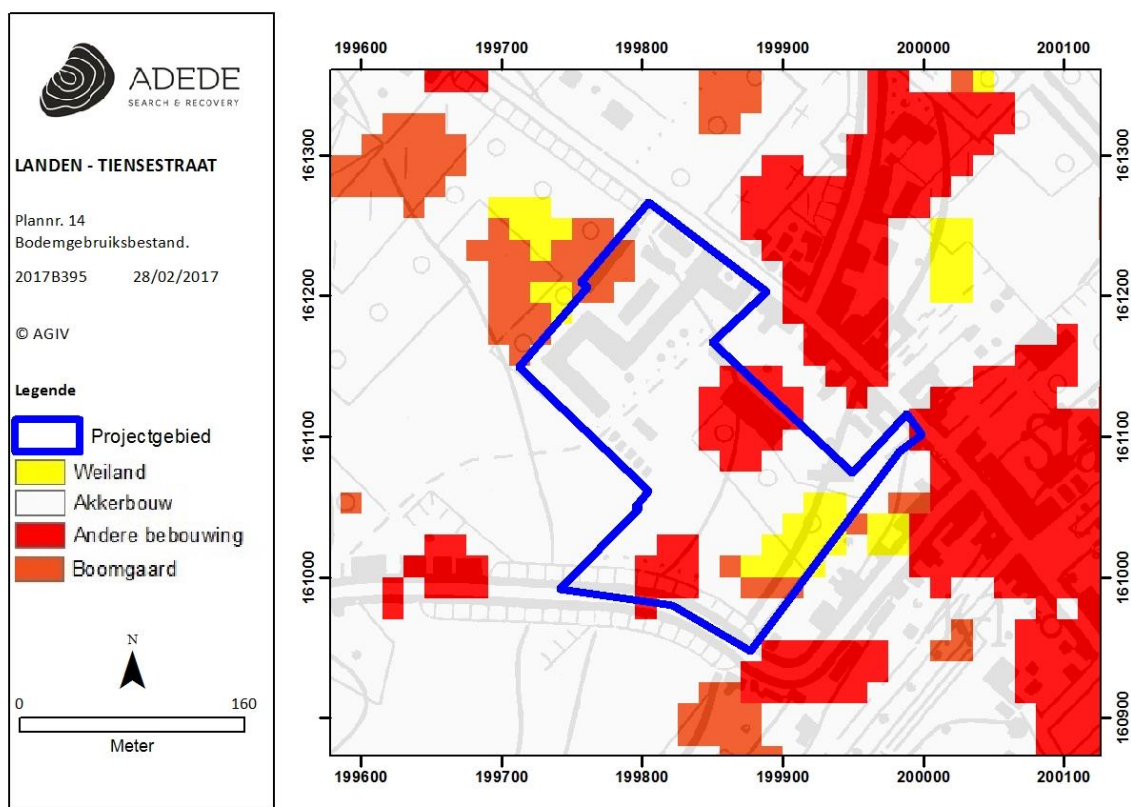

Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.

3.2.3.4 Landgebruik

In het bodemgebruiksbestand (opname 2001) is te zien dat zich 4 verschillende bodemgebruikszones situeren in het projectgebied:

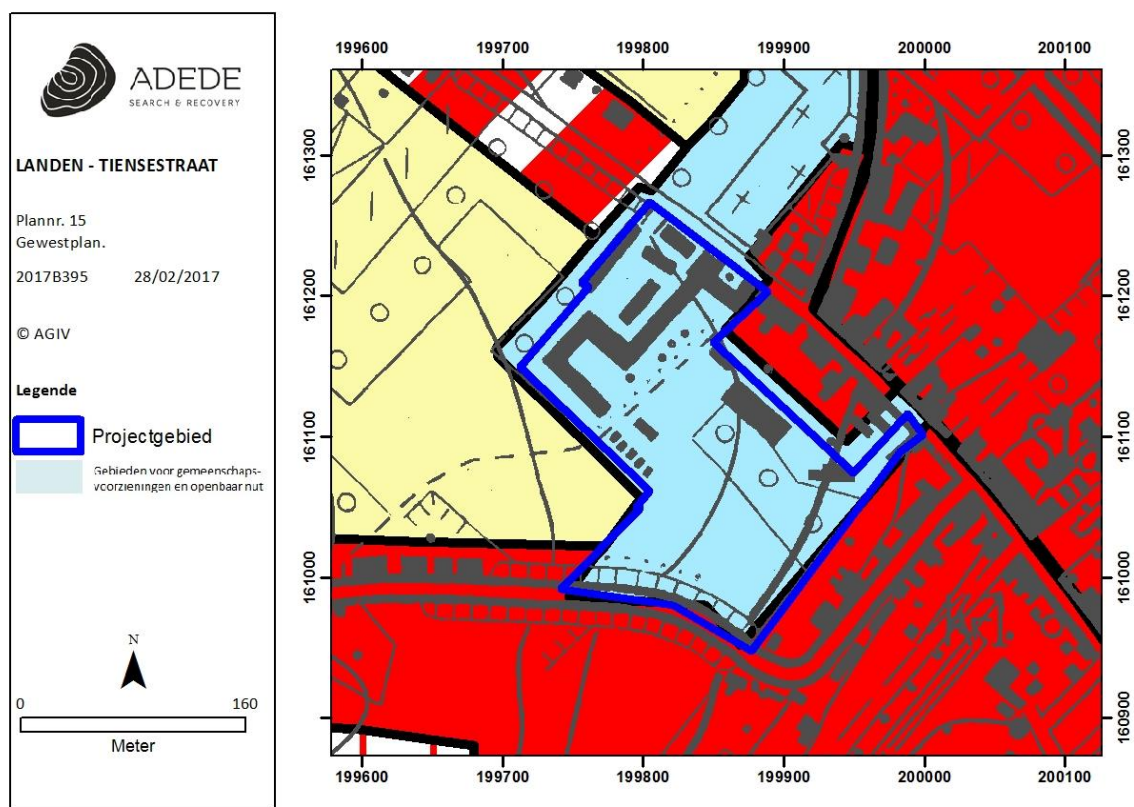
- **Akkerbouw:** Bodem die gebruikt wordt in één of ander rotatiesysteem waarbij jaarlijks gewassen worden geoogst, inclusief braakland.
- **Weiland:** Bodem die bedekt is met gras en die niet gelegen is in het overstromingsgebied van een rivier.
- **Boomgaard:** Bodem die beplant is met fruitbomen of struiken.
- **Andere bebouwing:** Het grootste deel van het gebied wordt bedekt door structuren. Gebouwen, wegen en artificiële oppervlakten met groene oppervlakten en open bodem (tussen 30 en 80% is verhard).

Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.

3.2.3.5 Gewestplan

Op het gewestplan valt het projectgebied onder gebieden voor **gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut**.

Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.

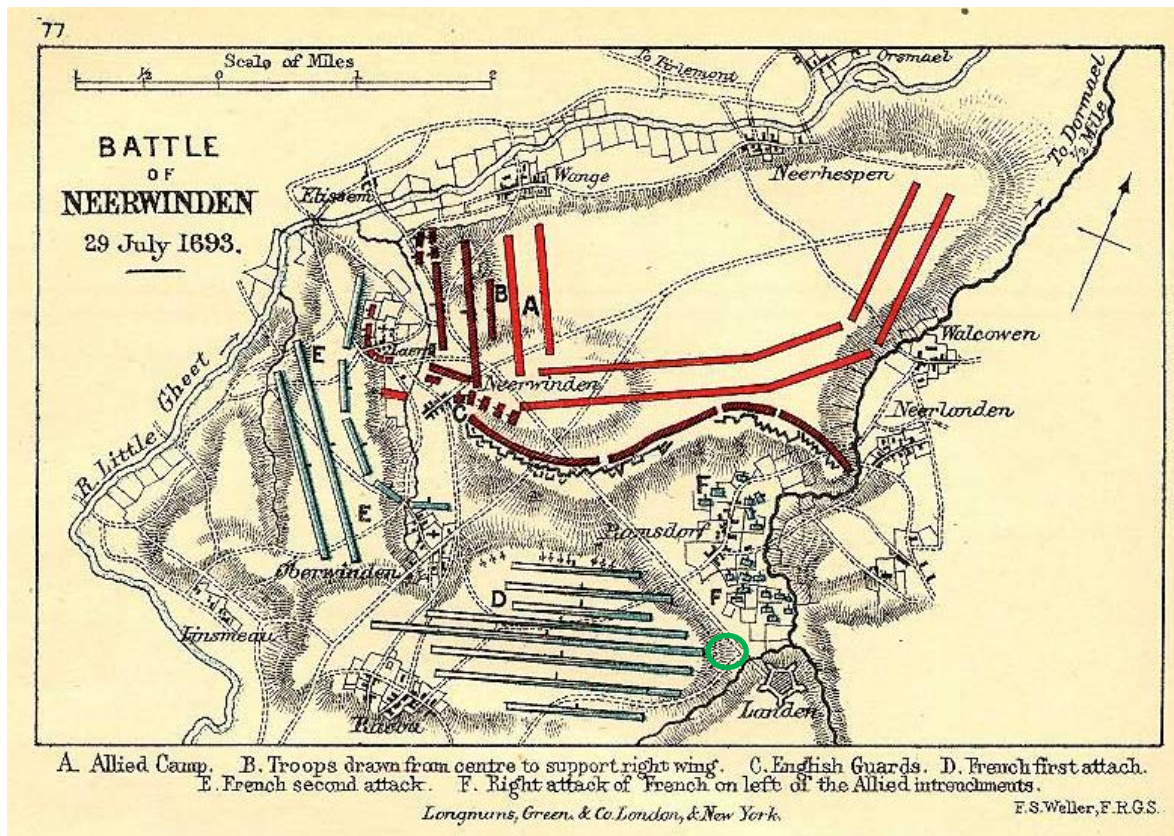
3.3 Historische situering van het onderzoeksgebied

3.3.1 Algemene historische situering

Het ontstaan van de stad Landen is verbonden met de archeologische site van Sinte Gitter (of Oud-Landen) in het zuidwestelijke uiteinde van het Sint-Gitterdal. Deze site kan in verband gebracht worden met Pepijn I (580-629/640), hofmeier van het Frankische koninkrijk Austrasië. Recent archeologisch onderzoek toonde de cultuurhistorische en wetenschappelijke waarde van de site. Zo werden onder meer relictten van een vroegmiddeleeuws elitair grafveld teruggevonden met bijhorende kapel die later evolueerde van eigenkerk tot parochiekerk met kerkhof. Voorts zijn er -naast nederzettingssporen van de vroege tot de late middeleeuwen- dubbele mottes van Pepijn en Hunsberg met hun omgrachting en neerhof teruggevonden.

Etymologisch is Landen verwant met Londen. De oudste vormen van Landen zijn: Landane (1050), Landen (1080), Landenes (1116), Landinis (1132), enz. Landen is te reconstrueren als Londhiniom, wat nederzetting van Londhinius betekent. De grondvorm in Landen, net als in Londen, is het adjectief 'londo' wat 'wild' betekent. Bij de eerste germanisering (2de eeuw v. Chr.) wordt de *o* een *a*: *Landhiniom*. Bij de tweede germanisering door de Franken (5de eeuw na Chr.) verandert de uitgang in een datief meervoud -um, Nederlands -en. Door afslijting van de uitgang wordt *Landenen* verkort tot Landen. Samengevat: Landen(en) ontwikkelde zich uit *Londhiniom*, een afleiding van de persoonsnaam Londhinius, met als grondvorm *londo* 'wild'. Landen betekent dus: nederzetting van de wilde. Landen behoorde tot de reeks van steden die door de hertogen van Brabant in de 12de en 13de eeuw gesticht zijn. Hertog Hendrik I stichtte het (Nieuw-)Landen in het begin van de 13de eeuw op de kruising van de Molenbeek met de handelsroute van Leuven over Tienen naar Luik. De locatie werd vooral bepaald door politiek-strategische motieven, aangezien Landen gelegen was in het meest oostelijke deel van het hertogdom Brabant, op de grens met het prinsbisdom Luik. Het doel dat Hendrik I voor ogen had was om de handelseconomie naar het Rijngebied te bevorderen. Omstreeks 1210 ontving Landen stedelijke voorrechten (privileges) en de economische vrijheid voor de inwoners. De toponiemen *Oude Vesten* en *Oude Grachten* zouden op een eerste poging tot stichting van een stad kunnen wijzen door de hertog van Brabant. Na de Slag van steps, op de Stepheuvel te Montenaken (1213), was er echter een verplaatsing naar de plaats waar de stad nu ligt. In 1289 was Landen een weliswaar kleine, maar wel volwaardige stad. Pas in het midden van de 14de eeuw kreeg Landen meer stedelijke allures. Omdat de bisschop de Sint-Gertrudiskerk weigerde te verplaatsen van Oud-Landen naar het nieuwe Landen, besliste de hertog om een kapel gewijd aan Onze-Lieve-Vrouw te bouwen. Op deze locatie bevonden zich ook het kerkhof, de Halle en het stadhuis. In de stad waren de klassieke ambachten gevestigd. In het agrarische Landen ontstond pas met de aanleg van de spoorweg in 1838-1839 enige industriële

bedrijvigheid, zoals een huidvetterij, een zagerij, een siroop- en een suikerfabriek. De oudste vermeldingen van een vest in Landen gaan terug tot 1375, de aanleg zou echter reeds begonnen zijn voor 1262. De stad was toegankelijk via drie toegangspoorten. Naar analogie met andere Brabantse middeleeuwse stadsomwallingen waren deze poorten waarschijnlijk in metselwerk van natuur- en baksteen opgetrokken. Op het stadsplan van Landen dat is opgemaakt door Jacob van Deventer (1560), is de planmatige aanleg van de stad nog duidelijk merkbaar. Landen werd op het einde van de 15de eeuw, in de loop van de 16de en de 17de eeuw verschillende keren grondig geplunderd en verwoest doordat de grootmachten (het Bourgondische rijk en Frankrijk) de regio gebruikten als strijdgebied.² De Eerste Slag bij Neerwinden (29 juli 1693) vond plaats tussen het Franse leger van Lodewijk XIV, onder leiding van de hertog van Luxemburg en dat van de Liga van Augsburg onder Willem III van Oranje-Nassau, koning van Engeland en stadhouder van de Nederlandse Republiek. Het is een episode uit de Negenjarige Oorlog (1688-1697).

Figuur 11. Situering van het projectgebied (groen) op een kaart van de Eerste Slag bij Neerwinden³.

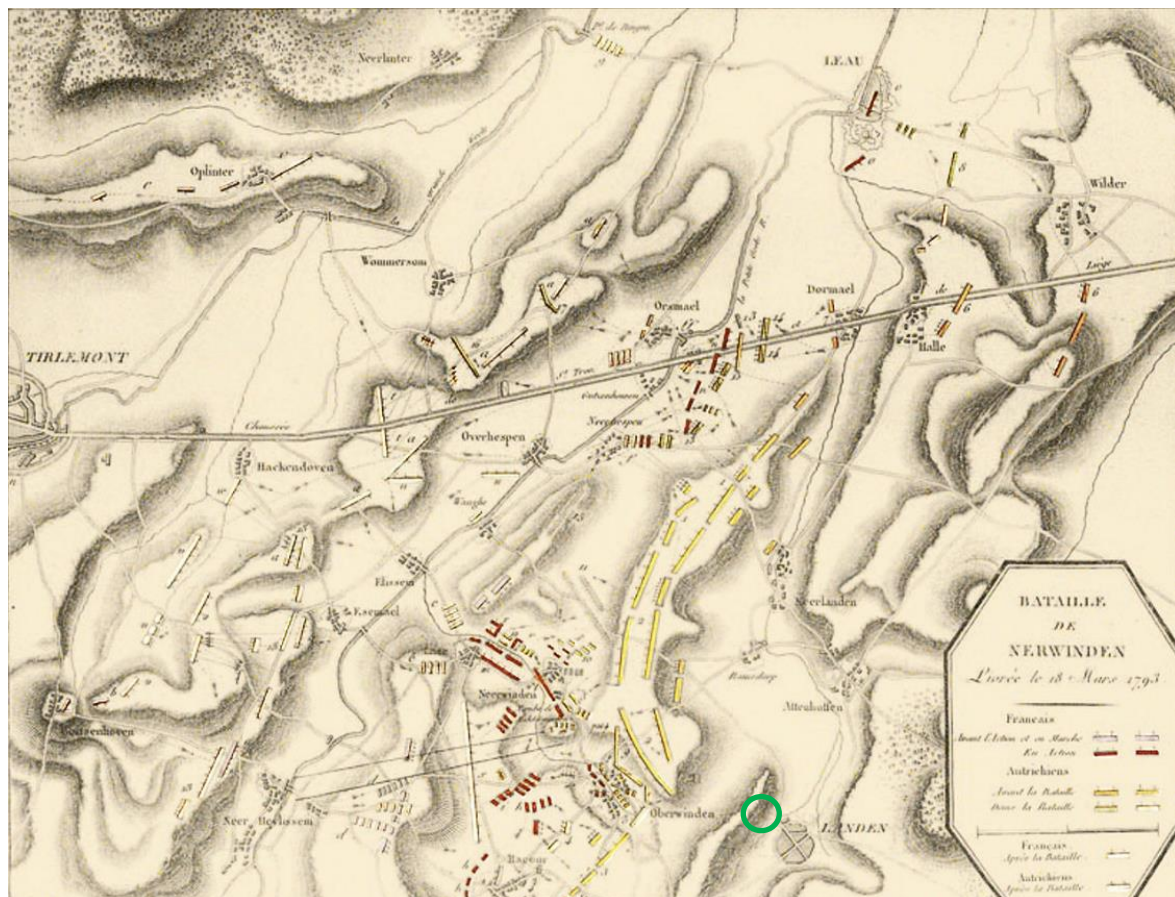
De Geallieerden hadden hun kamp opgeslagen ten noordwesten van het projectgebied, nabij Neerwinden. De eerste Franse aanvallen gebeurden ten westen van het projectgebied en latere Franse

² <https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/140039> geraadpleegd op 27/02/2017

³ [https://nl.wikipedia.org/wiki/Slag_bij_Neerwinden_\(1693\)#/media/File:Battle_of_Neerwinden_\(1693\).jpg](https://nl.wikipedia.org/wiki/Slag_bij_Neerwinden_(1693)#/media/File:Battle_of_Neerwinden_(1693).jpg)

aanvallen vonden plaats ten noorden van het projectgebied. De Fransen kwamen als overwinnaars uit de strijd, maar er waren zeer zware verliezen aan beide zijden, inclusief heel wat burgerslachtoffers. Deze slag wordt beschouwd als de bloedigste van de 17de eeuw⁴.

De Tweede Slag bij Neerwinden vond plaats op 18 maart 1793 tussen het revolutionaire leger van Frankrijk en een Oostenrijks-Zuid-Nederlands leger en maakt deel uit van de Eerste Coalitieoorlog (1792-1797). De slag werd gewonnen door het coalitieleger, waardoor de Habsburgers de heerschappij in de Zuidelijke Nederlanden herwonnen op de Fransen⁵. Deze veldslag werd gevoerd iets verder weg van het projectgebied, ter hoogte van Overwinden (ten zuidwesten van het projectgebied).

Figuur 12. Situering van het projectgebied (groen) op een kaart van de Eerste Slag bij Neerwinden⁶.

In 1795 richt Frankrijk het 30ste kanton op, Landen wordt hierbij ingelijfd door Frankrijk. Na de Belgische onafhankelijkheid proberen verschillende opeenvolgende regeringen de grenzen van het kanton te wijzigen, zonder resultaat. In 1917 verplaatst de Duitse bezettende overheid de 15 gemeenten van het kanton landen naar Limburg. Op 1 september 1963 veranderen de Landense gemeenten van Luik naar

⁴ [https://nl.wikipedia.org/wiki/Slag_bij_Neerwinden_\(1693\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Slag_bij_Neerwinden_(1693))

⁵ [https://nl.wikipedia.org/wiki/Slag_bij_Neerwinden_\(1793\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Slag_bij_Neerwinden_(1793))

⁶ [https://nl.wikipedia.org/wiki/Slag_bij_Neerwinden_\(1693\)#/media/File:Battle_of_Neerwinden_\(1693\).jpg](https://nl.wikipedia.org/wiki/Slag_bij_Neerwinden_(1693)#/media/File:Battle_of_Neerwinden_(1693).jpg)

de provincie Brabant. Nadien volgt een eerste onderlinge samenvoeging van gemeenten en per 1 januari 1977 ontstaat het huidige Landen. Sedert 1995 maakt de stad deel uit van de provincie Vlaams-Brabant.⁷

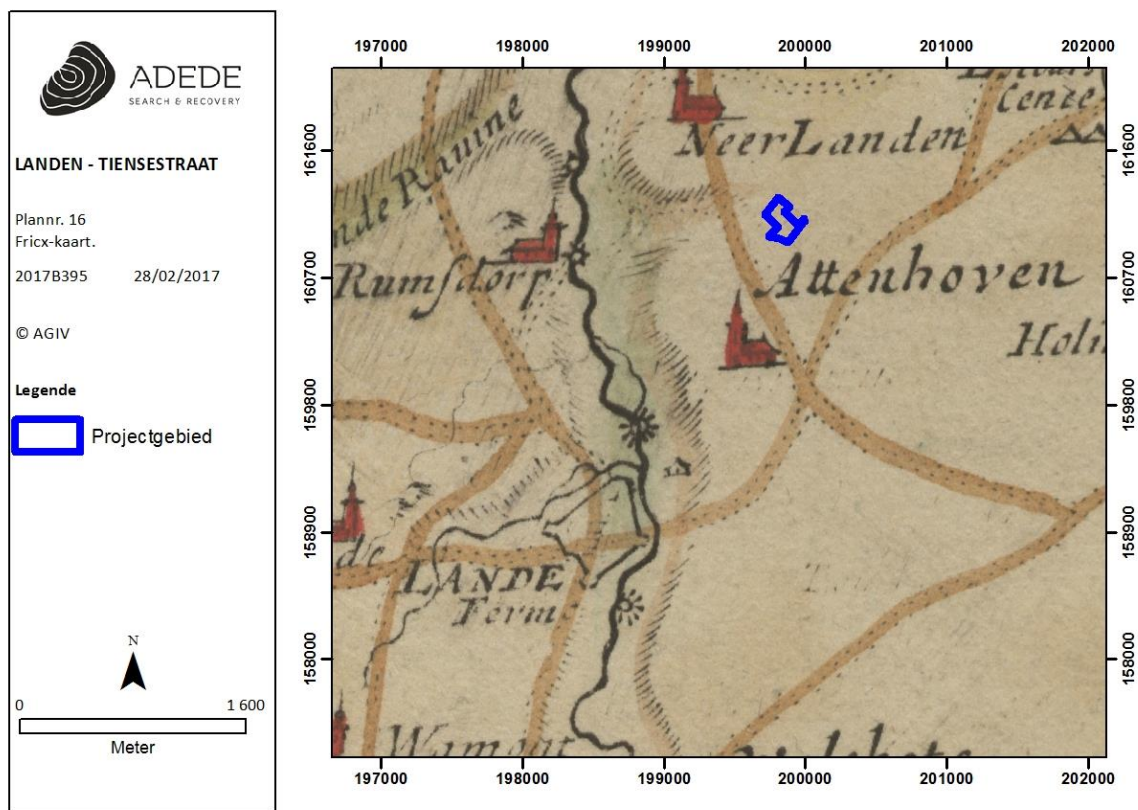
3.3.2 Historisch kaartmateriaal

3.3.2.1 Fricx-kaarten (1712)

Eugène-Henri Fricx (1644-1730) was de grondlegger van een belangrijke dynastie van 18de -eeuwse drukkers in Brussel. Hij werd in 1689 tot *Imprimeur de sa Majesté*, Koninklijke drukker, benoemd door de privé-raad van de Spaanse koning. Zijn bekendste kaarten zijn de *Cartes des Pays-Bas* uit 1712. Dit is een atlas in twee delen, met een geheel van topografische kaarten van de Nederlanden en een bundel van de stadsplannen opgesteld tijdens belegeringen en veldslagen. De atlas werd aangemaakt als illustratie waarom Fricx het koninklijk privilege voor het drukken van de officiële regeringsdocumenten moest behouden. De privé-raad verleende hem dan uiteindelijk ook dit privilege voor zijn hele leven.

Aan de hand van deze kaart, mede door de focus ervan, kan hoogstens een landschappelijke ligging van het onderzoeksgebied bepaald worden. Er dient opgemerkt te worden dat de projectie onderhevig is aan een verschuiving te wijten aan de beperkte schaalvastheid van deze historische kaart. Het projectgebied ligt ten noordoosten van Landen, hier “Lande”. In werkelijkheid ligt het projectgebied ten noordwesten van het centrum van Landen.

⁷ <http://www.ghklanden.be/geschiedenis.html> geraadpleegd op 28/02/2017

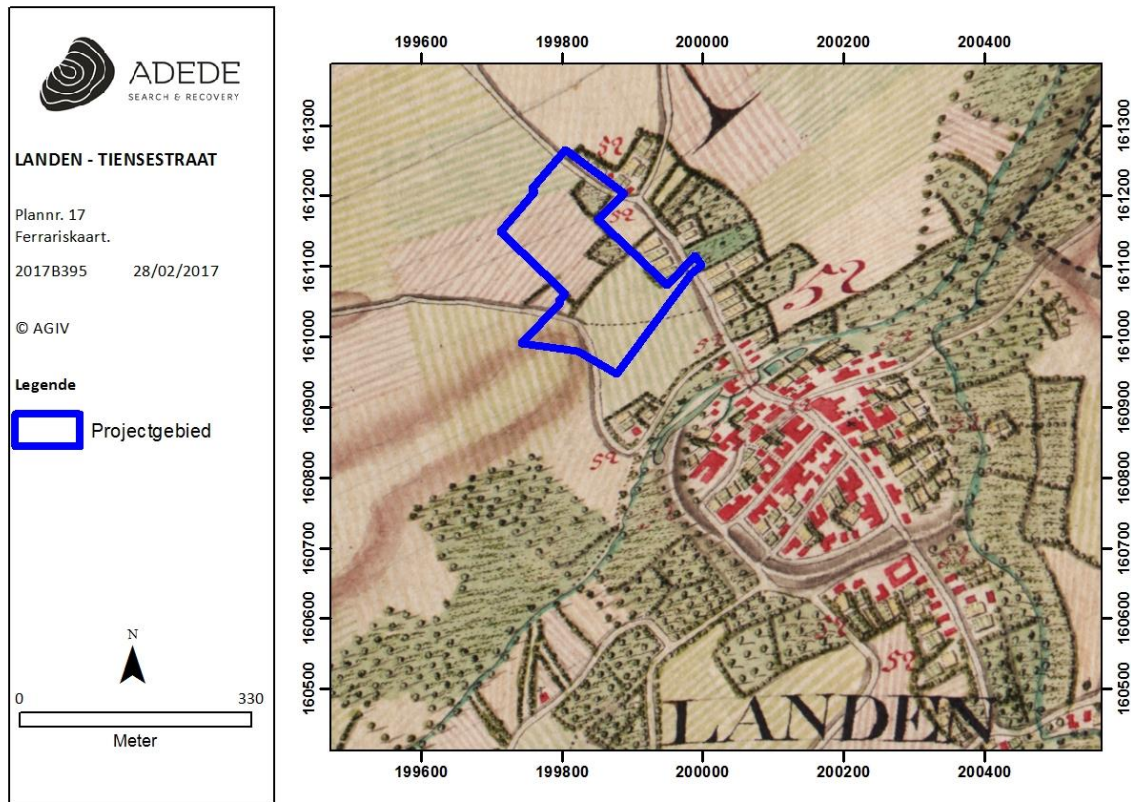
Figuur 13. Situering van het projectgebied op de kaart van Fricx.

3.3.2.2 Kaart van Ferraris (1771 – 1778)

In opdracht van Keizerin Maria-Theresia en Keizer Jozef II werden de Oostenrijkse Nederlanden voor het eerst grootschalig en systematisch topografisch gekarteerd. 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten werden geklasseerd volgens bundels en vergezeld van een beschrijvende tekst. Dit alles gebeurde onder leiding van generaal Joseph-Jean-François Graaf de Ferraris (1726-1814). Het resultaat was een Kabinetskaart in drie exemplaren. Het exemplaar, bestemd voor de Oostenrijkse gouverneur Karel van Lotharingen, is heden in bezit van de Koninklijke Bibliotheek Albert I te Brussel. De andere exemplaren bevinden zich in het Rijksarchief in Den Haag en het *Kriegsarchiv* te Wenen⁸. Op de Ferrariskaart wordt het projectgebied weergegeven ten noordwesten van Landen. Ten oosten van het gebied stroomt de Molenbeek. Aan de overzijde van de Tiensestraat worden twee gebouwen weergegeven. Binnen het projectgebied is geen bebouwing aanwezig: het bestaat immers uit landbouwland en enkele perceeltjes met kreupelhout die zijn afgebakend door heggen. Er is sprake

⁸ http://www.ngi.be/Common/ferraris_nl.pdf

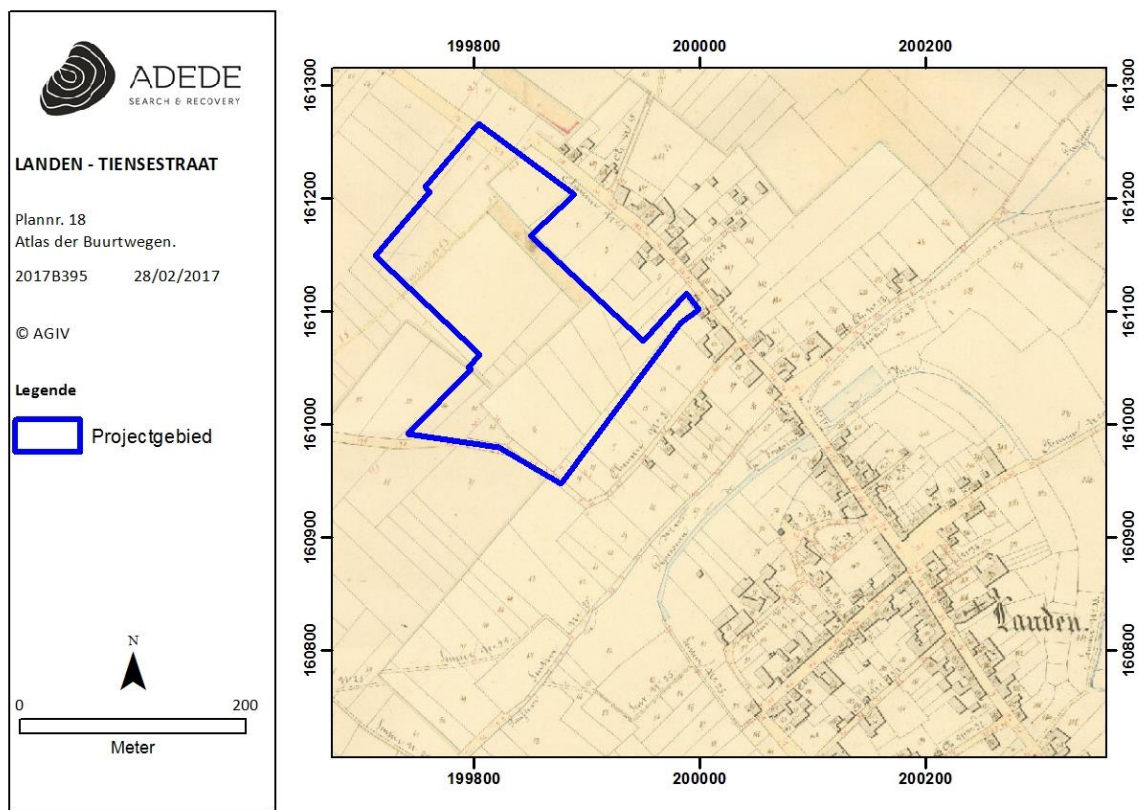
van een lichte verschuiving van het kaartmateriaal aangezien de straat ten zuiden van het projectgebied (de Overwindenstraat) op deze kaart door het projectgebied loopt, terwijl die in realiteit grenst aan het projectgebied.

Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.

3.3.2.3 *Atlas der Buurtwegen (1840)*

Op de Atlas der buurtwegen wordt het projectgebied afgebeeld ten noordwesten van Landen. Het gebied zelf wordt onderverdeeld in verscheidene percelen. Aan de Tiensestraat, in het noordoosten van het projectgebied, wordt een klein gebouwtje weergegeven.

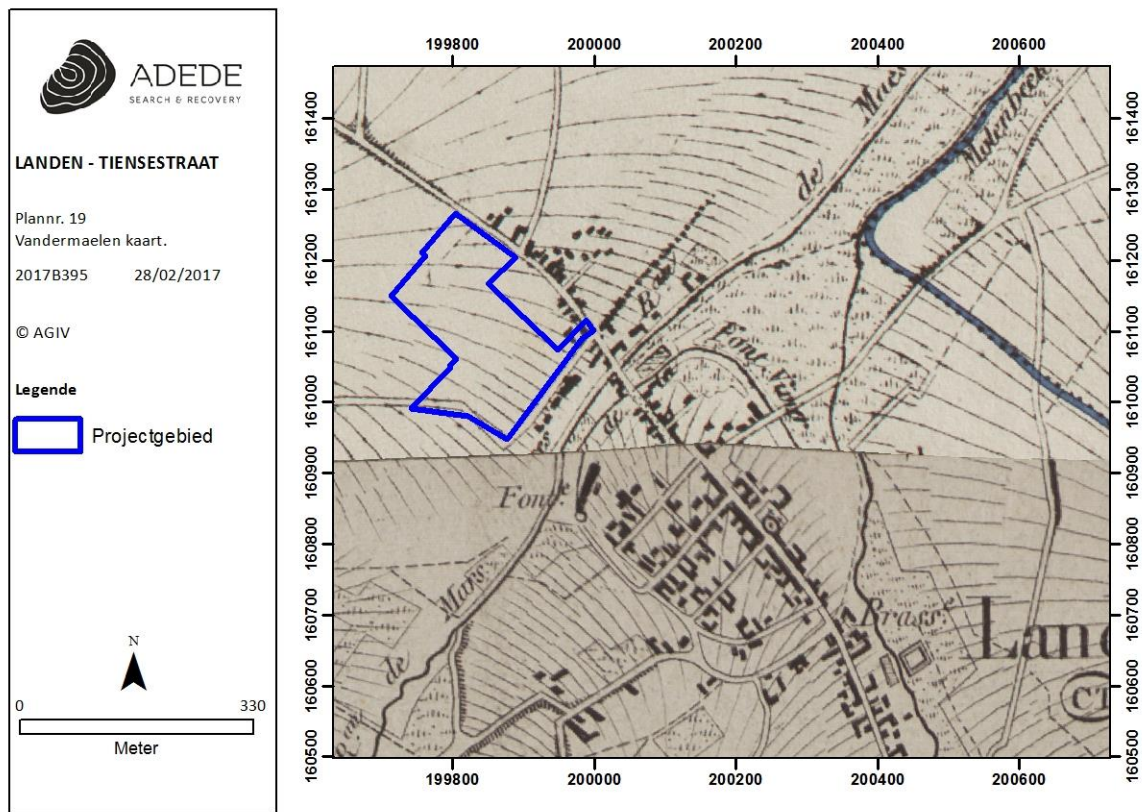

Figuur 15. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.

3.3.2.4 Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)

Philippe Vandermaelen (1795-1869) is de stichter van het “Établissement géographique de Bruxelles”. Hij publiceerde de eerste uitgave van een topografische kaart van België op metrische schaal. Voordien waren schalen grafisch, of werden ze uitgedrukt in plaatselijke maten (el, vadem, mijl, ...). Hij werkte samen met Paul Gérard, die na het vertrek van de Hollanders in 1830, in het bezit gebleven was van de punten van tweede en derde orde van de triangulatie van Erzey. Hij maakte verschillende kaarten van België op basis van dit geodetische net en volgens de gewijzigde projectie van Flamsteed.

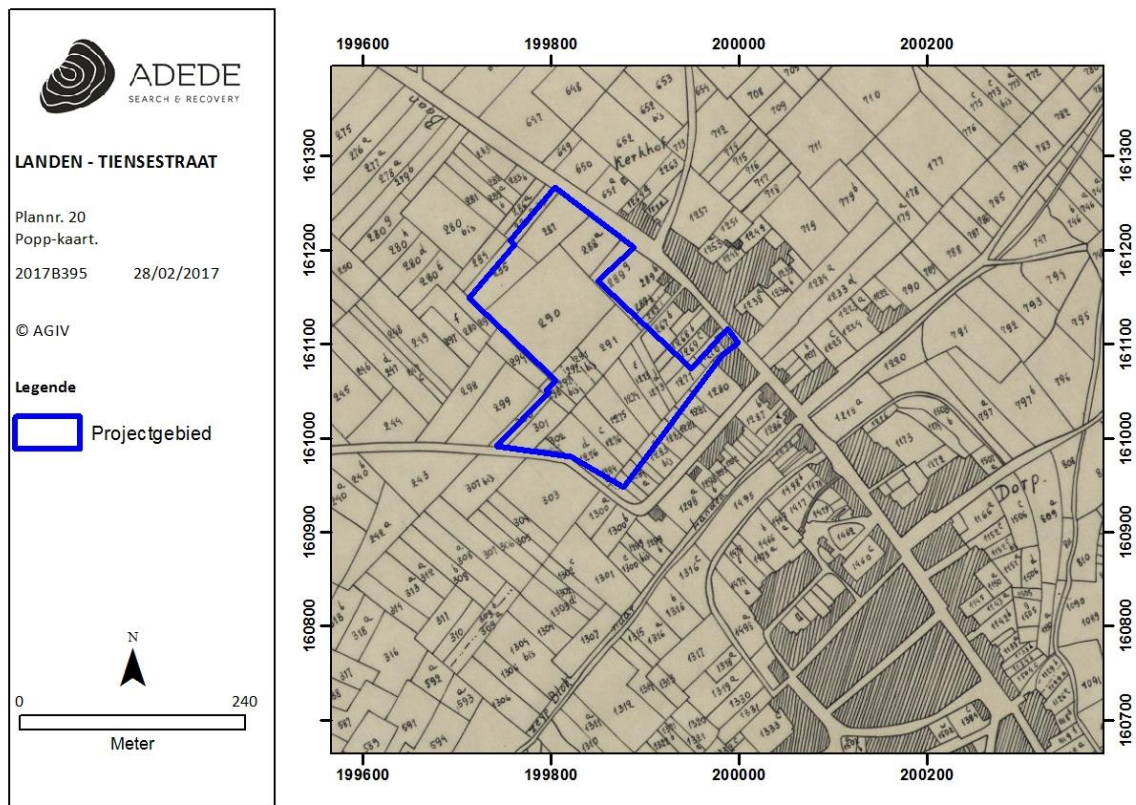
Op de topografische kaart van Vandermaelen bevindt het projectgebied zich ten noordwesten van Landen, in het oosten stroomt de Molenbeek. In het noordoosten van het gebied worden nu twee gebouwen afgebeeld. Er is sprake van een lichte verschuiving in het kaartmateriaal waardoor de Overwindenstraat binnen het projectgebied komt te liggen, in plaats van er aan grenst. De topografische kaart van Vandermaelen geeft trouwens ook de helling van het terrein weer.

Figuur 16. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.

3.3.2.5 Kaart van Popp (1842 – 1879)

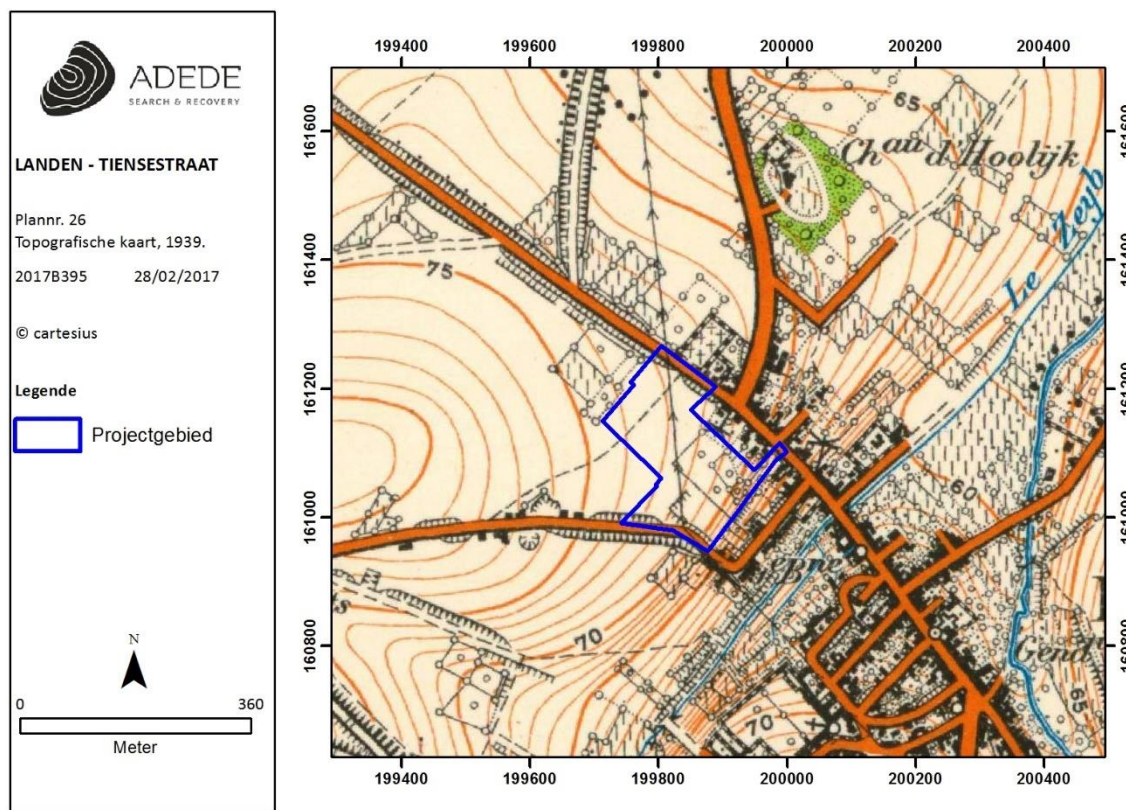
Ook op de kaart van Popp wordt het projectgebied ingedeeld in verscheidene percelen. Er wordt echter maar één gebouw afgebeeld in de noordoostelijke hoek van het gebied.

Figuur 17. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.

3.3.2.6 Topografische kaart van België uit 1939

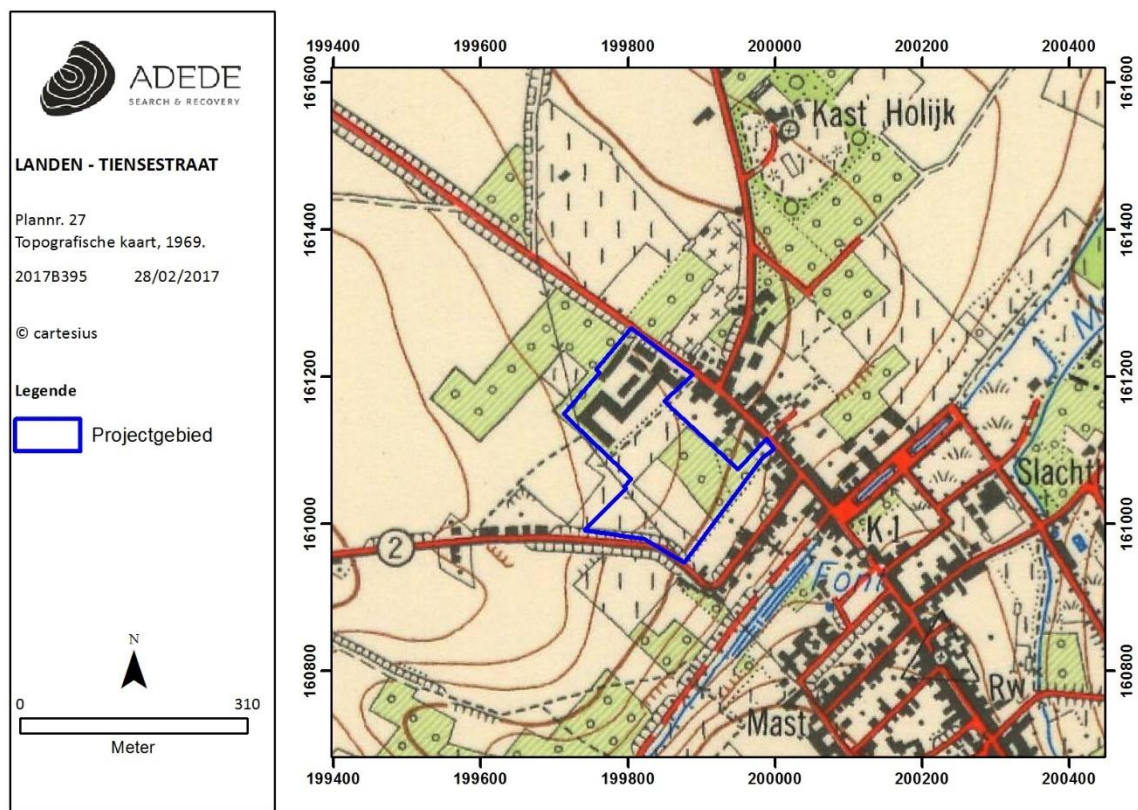
Op de topografische kaart wordt nog steeds een grotendeels onbebouwd terrein weergegeven. De bebouwing in de noordoostelijke hoek van het projectgebied is verdwenen.

Figuur 18. Situering van het projectgebied op de topografische kaart van België uit 1939.

3.3.2.7 Topografische kaart van België uit 1969

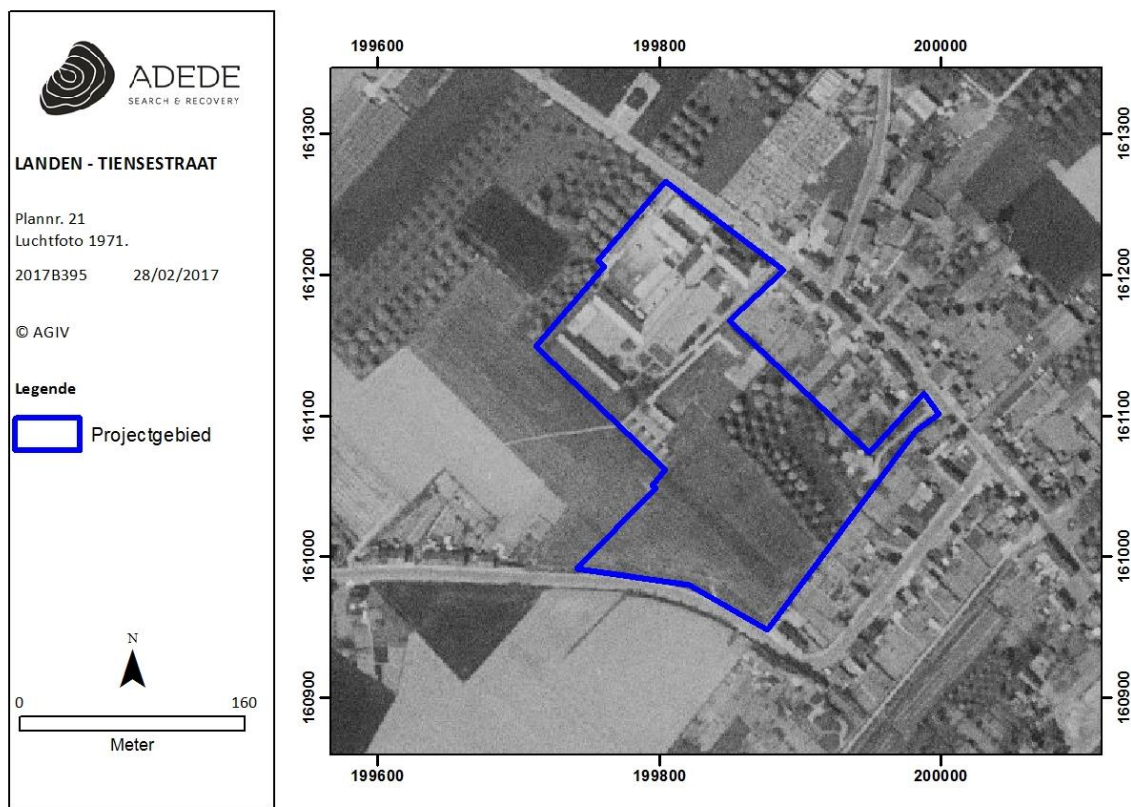
De topografische kaart uit 1969 toont aan dat de noordwestelijke hoek van het projectgebied is volgebouwd. De bebouwing komt in grote mate overeen met de bestaande toestand. Uitzondering hierop vormen de kleinere gebouwen in het uiterste noordwesten van het projectgebied. Het zuidoostelijke deel van het projectgebied blijft in gebruik als landbouwgrond.

Figuur 19. Situering van het projectgebied op de topografische kaart van België uit 1969.

3.3.2.8 Luchtfoto 1971

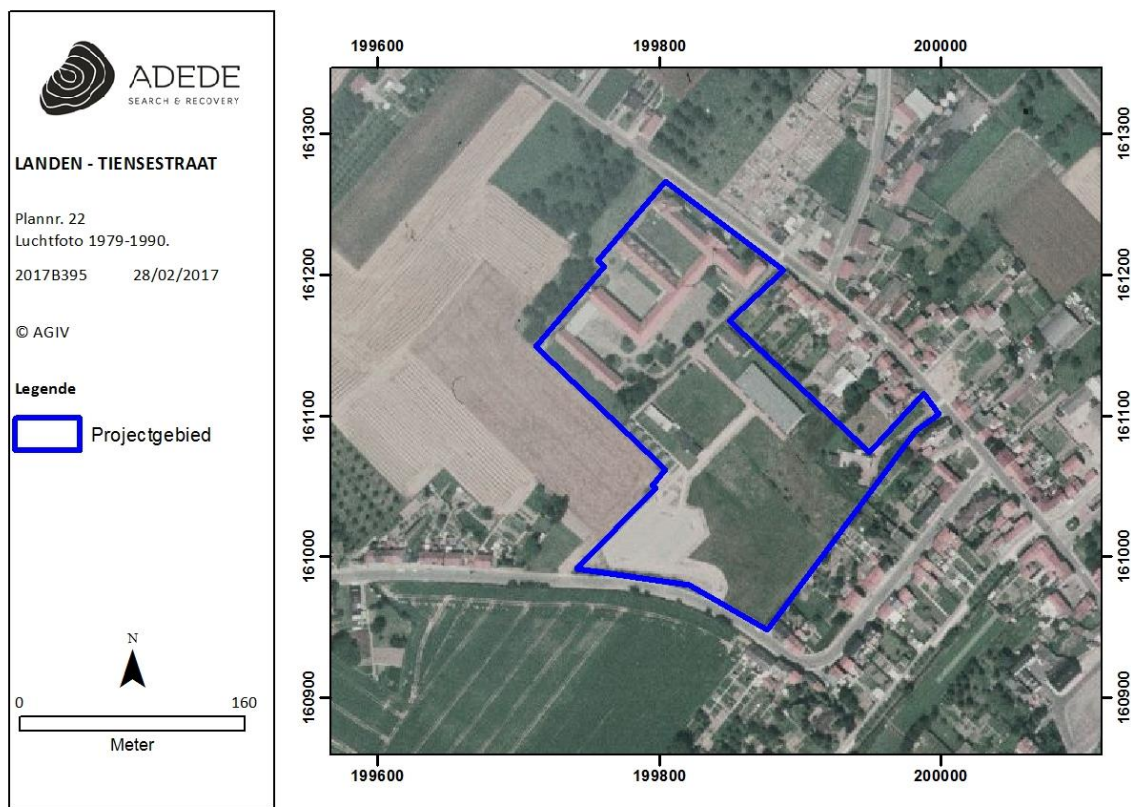
De luchtfoto uit 1971 geeft ongeveer dezelfde situatie weer, en maakt tevens duidelijk dat de zones tussen de verschillende gebouwen bestaan uit verharding. Het zuidoostelijke deel van het projectgebied wordt ingenomen door landbouwgrond; het noordoostelijke deel door bebossing.

Figuur 20. Situering van het projectgebied op de orthofoto uit 1971.

3.3.2.9 Luchtfoto 1979-1990

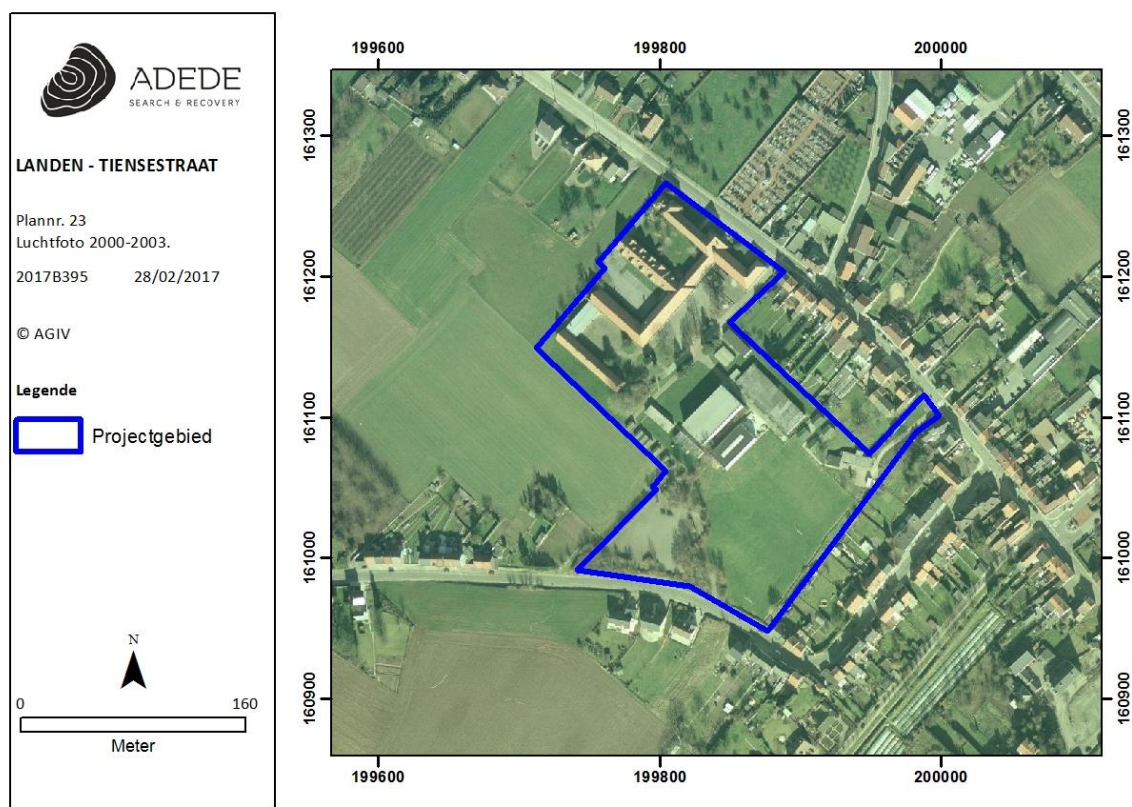
Op de luchtfoto van 1979-1990 is zichtbaar dat een deel van het bosgebied gerooid is. Tevens is een nieuw gebouw opgericht langs de noordoostelijke grens van het projectgebied. In de zuidwestelijke hoek van het projectgebied werd een verharde parkeerzone aangelegd die tot op heden in gebruik is. Tevens is een verhard paadje aangelegd tussen de parking en de nieuwbouw. De gebouwen in de noordwestelijke hoek van het terrein werden gesloopt en vervangen door twee nieuwe volumes haaks op het bestaande gebouw.

Figuur 21. Situering van het projectgebied op de orthofoto uit 1979-1990.

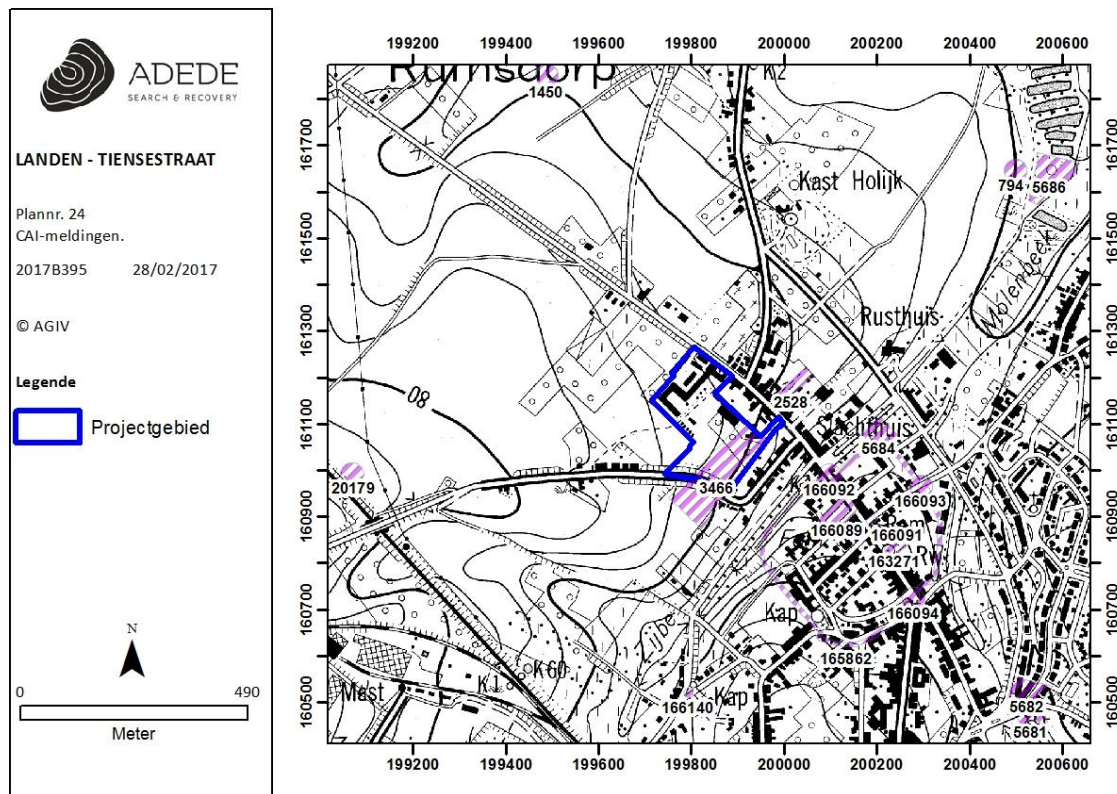
3.3.2.10 Luchtfoto 2000-2003

Op de luchtfoto van 2000-2003 is zichtbaar dat 5 kleine gebouwen werden bijgebouwd in het noordoosten van het projectgebied; net als twee kleine en twee grote gebouwen tussen de nieuwbouw uit 1979-1990 en de parking. Rond de parkeerzone werden enkele bomen aangeplant. Deze situatie is dezelfde als de huidige situatie.

Figuur 22. Situering van het projectgebied op de orthofoto uit 2000-2003.

3.4 Archeologische situering van het projectgebied

Figuur 23. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.

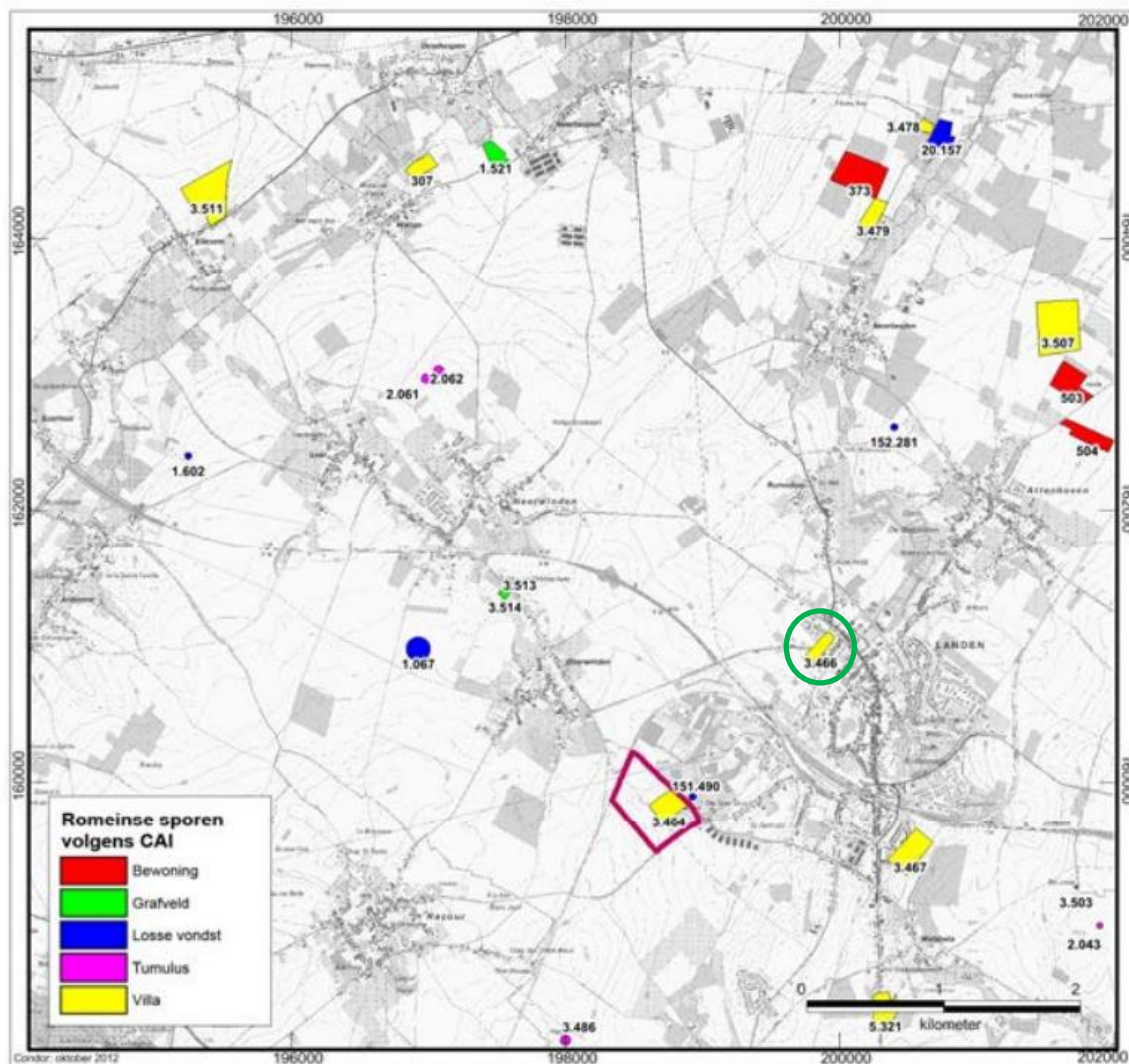
Binnen het projectgebied werd reeds archeologisch onderzoek uitgevoerd. Het betreft **CAI-melding 3466** en verwijst naar een villa uit de Midden-Romeinse tijd. De villa *Wingsveld* bestond uit een hoofdgebouw, 3 bijgebouwen, een graanschuur en verschillende stallingen. De Villa wordt vermeld door Lefevere op het einde van de 20ste eeuw, maar er werd nog geen verder onderzoek naar gevoerd.⁹ De ligging van een aantal grote Romeinse domeinen rond Landen was reeds lang bekend. Ze worden immers gekenmerkt door grote hoeveelheden bouwpuin en pannen die over akkers en weilanden verspreid liggen. De villa's werden meestal ingeplant op gunstige plaatsen binnen de kavel die hen toebehoorde met een voortreffelijk uitzicht en voldoende water in de nabije omgeving. Het domein bestaat meestal uit een groot woonhuis, en enkele losstaande bedrijfsgebouwen waaronder stallingen en schuren. Eventueel kan ook een ambachtelijke activiteit worden uitgevoerd, zoals bijvoorbeeld een smidse. De belangrijkste bedrijvigheid lag echter in de agrarische sector¹⁰. Landen maakte immers deel uit van de Civitas Tungrorum. De hoofdplaats Tongeren fungeerde hier als logistiek centrum voor de

⁹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/3466> geraadpleegd op 28/02/2017

¹⁰ Lodewijckx M., *Uit de grond van mijn hart. Archeologie in het Landense, Geschied- en heemkundige kring Landen, 1991.*

grote landerijen die in het vruchtbare Haspengouw gelegen waren. Landen was bereikbaar via de baan van Tienen naar Tongeren¹¹.

In de ruimere omgeving van het projectgebied lagen verschillende Romeinse villa's¹². De dichtstbijzijnde villa, Sint-Gertrudis, ligt op 1,4km ten zuidwesten van het projectgebied (paarsroze polygoon).

Figuur 24. Situering van Romeinse vondsten in de omgeving van het projectgebied (groene cirkel).

¹¹ Van de Velde E., Paulussen R., Houbrechts S & Deville T., *Villa Sint Gertrudis te Landen (gem. Landen). Studieopdracht naar een archeologische evaluatie en waardering*, Condor Rapporten 76, 2012.

¹² Van de Velde E., Paulussen R., Houbrechts S & Deville T., *Villa Sint Gertrudis te Landen (gem. Landen). Studieopdracht naar een archeologische evaluatie en waardering*, Condor Rapporten 76, 2012.

3.4.1 Steentijd

In de nabije omgeving van het projectgebied geeft de CAI twee locaties met steentijdvondsten weer. Bij zowel locatie **1450** als locatie **794** gaat het om een vondstenconcentratie van lithisch materiaal (silex), gevonden tijdens veldprospectie.¹³

3.4.2 Middeleeuwen

Er zijn drie locaties in de nabije omgeving met een laatmiddeleeuwse molen. Bij locatie **5686** betreft het een watermolen.¹⁴ Locatie **5684** huisvestte dan weer een industriële molen.¹⁵ Locatie **5681** betreft eveneens een watermolen, namelijk de graanwatermolen van Rufferdinge die voor het eerst vermeld wordt in 1280.¹⁶

Twee locaties nabij het onderzoeksgebied omvatten laatmiddeleeuwse openbare gebouwen. Zo betreft locatie **166091** de vleeshalle die voor het eerst vermeld wordt in 1375.¹⁷ Op locatie **5682** bevond zich de lazerij oftewel het leprozenhuis.¹⁸

Voorts zijn er drie locaties met religieuze bouwwerken uit de late middeleeuwen. Zo is er op locatie **163271** de parochiekerk Sint-Gertrudis met kerkhof.¹⁹ Locatie **166089** betreft de O.L.Vrouwkapel -met bijhorend kerkhof- die tot 1796 op het Bronplein stond. De kapel zou gesticht zijn door Hendrik I, hertog van Brabant. Er is een attestatie als capella de Landenen gekend uit 1390.²⁰ Uiteindelijk is er ook nog het laatmiddeleeuwse begijnhof op locatie **2528**.²¹

Als laatste zijn er nog 4 verdedigingselementen te bespreken. Locatie **165862** betreft de laatmiddeleeuwse stadomwalling.²² Locatie **166092** is de Tiensepoot, tot het einde van de 18de eeuw ook wel Daalpoort genoemd, dit was één van de stadspoorten van Landen.²³ Een van de andere stadspoorten was de Sint-Truidensepoort op locatie **166093**. De oudst gekende vermelding van deze poort dateert van 1375.²⁴ De derde stadspoort (locatie **166094**) was de Bovenpoort (tegenhanger van de hierboven genoemde Daalpoort), deze wordt het vroegste vermeld in 1485.²⁵

¹³ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/1450> & <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/794> geraadpleegd op 28/02/2017

¹⁴ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/5686> geraadpleegd op 28/02/2017

¹⁵ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/5684> geraadpleegd op 28/02/2017

¹⁶ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/5681> geraadpleegd op 28/02/2017

¹⁷ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/166091> geraadpleegd op 28/02/2017

¹⁸ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/5682> geraadpleegd op 28/02/2017

¹⁹ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/163271> geraadpleegd op 28/02/2017

²⁰ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/166089> geraadpleegd op 28/02/2017

²¹ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/2528> geraadpleegd op 28/02/2017

²² <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/165862> geraadpleegd op 28/02/2017

²³ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/166092> geraadpleegd op 28/02/2017

²⁴ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/166093> geraadpleegd op 28/02/2017

²⁵ <https://cai.onroerendergoed.be/locatie/166094> geraadpleegd op 28/02/2017

3.4.3 Nieuwe Tijd

Als laatste kan nog melding gemaakt worden van twee vindplaatsen afkomstig uit de Nieuwe Tijd in de onmiddellijke omgeving van het projectgebied. Locatie **166140** betreft een kapel uit de 18de eeuw en locatie **20179** betreft een losse vondst van 4 musketkogels en 1 militaire knoop van het 33e régiment, eveneens uit de 18de eeuw.²⁶

²⁶ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/20179> & <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/166140> geraadpleegd op 28/02/2017

4 Besluit

4.1 Besluit gespecialiseerd publiek

Deze desktopstudie werd uitgevoerd naar aanleiding van de aanvraag van een stedenbouwkundige vergunning voor een projectgebied dat gelegen is buiten een vastgestelde archeologische zone. Het verslag van resultaten laat echter niet toe om een sluitend antwoord te bieden op de vraag of er archeologische restanten aanwezig zijn binnen het projectgebied. Wel laat de bureaustudie toe om een archeologische verwachting op te stellen. Vervolgens wordt een afweging gemaakt waarbij de archeologische verwachting binnen het projectgebied bekeken wordt in combinatie met de geplande bodemingrepen en de reeds bestaande verstoringen. Op basis van deze afweging wordt een vervolgstategie bepaald die in het programma van maatregelen wordt toegelicht.

4.1.1 Archeologische verwachting

Het verslag van resultaten laat toe om een vrij duidelijke uitspraak te doen over de archeologische verwachting van het projectgebied. Op basis van historische, cartografische, landschappelijke en geologische gegevens kan een inschatting gemaakt worden van het potentieel op aanwezig archeologisch/cultuurhistorisch erfgoed binnen het projectgebied.

Op basis van het beschikbare historische kaartmateriaal kan geconcludeerd worden dat het projectgebied gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bewoning. Enkel in de meest noordoostelijke hoek van het projectgebied is op enkele kaarten bewoning zichtbaar, en dit ter hoogte van de Tiensestraat. De rest van het projectgebied wordt gekarteerd als landbouwgrond. De archeologische verwachting voor de periode vanaf de nieuwe tijden kan dus eerder als laag worden ingeschat.

Op basis van reeds uitgevoerd archeologisch onderzoek binnen en in de (ruimere) omgeving van het projectgebied kan een reële verwachting worden opgesteld voor alle oudere periodes. Er is sprake van een aantal vondstenconcentraties lithisch materiaal uit de steentijden. Er is echter geen specifieke verwachting voor het aantreffen van steentijdartefactsites binnen het projectgebied. Wat betreft de Romeinse tijd bestaat een reële kans voor het aantreffen van archeologische resten, te meer omdat er aanwijzingen zijn voor de aanwezigheid van een Romeinse villa binnen het projectgebied. Mogelijk aanwezige restanten kunnen verband houden met activiteiten die gelieerd zijn aan dit villa-complex. De middeleeuwse periode wordt voornamelijk vertegenwoordigd door archeologische sites die samenhangen met de ontstaansgeschiedenis van het dorp Landen. Deze concentreren zich in hoofdzaak in het centrum van het dorp, maar er kan niet worden uitgesloten dat ook buiten het

stadscentrum middeleeuwse restanten worden aangetroffen. Tot slot kan nog gesteld worden dat een archeologische verwachting bestaat voor restanten die verband houden met de Eerste en de Tweede Slag bij Neerwinden in de 17de en de 18de eeuw.

4.1.2 Afweging verder onderzoek

De geplande bodemingrepen beperken zich tot een totale oppervlakte van 2 974m² en behelzen een nieuwbouw met rondom rond verharding. Deze bodemingrepen vinden ten dele plaats binnen onverstoord terrein, dat op de bodemtypekaart gekarteerd staat als een droge leembodem zonder profielontwikkeling.

Hiervoor dienen twee bestaande gebouwen te worden afgebroken. Deze hebben mogelijks een verstoring van het aanwezige bodemarchief teweeg gebracht. Echter kon niet worden aangetoond hoe diep deze gebouwtjes gefundeerd werden.

Bijgevolg adviseert ADEDE bvba een landschappelijk bodemonderzoek om door middel van boringen vast te stellen of de bodem verstoord is en tot welke diepte. Indien blijkt dat de bodem effectief verstoord is, wordt geen vervolgonderzoek geadviseerd.

Indien blijkt dat de bodem niet verstoord is, of enkel ter hoogte van de bestaande bebouwing, wordt een proefsleuvenonderzoek geadviseerd binnen de niet-verstoorde zones.

Het uitvoeren van dit landschappelijk booronderzoek, en eventueel proefsleuvenonderzoek, dient te gebeuren via een uitgesteld traject omwille van de fysiek ontoegankelijke staat van het terrein waarbij eerst een stedenbouwkundige vergunning vereist is alvorens de bestaande bebouwing gesloopt kan worden en de bestaande bomen gerooid.

4.2 Besluit breed publiek

Binnen de contouren van het projectgebied wordt de sloop van een aantal bestaande gebouwtjes gepland. Vervolgens wordt een nieuw paviljoen opgericht, waarrond verharding wordt aangebracht. De bureaustudie kon niet aantonen of deze werkzaamheden een nieuwe verstoring teweeg zullen brengen. Bijgevolg adviseert ADEDE bvba in eerste instantie een landschappelijk booronderzoek om de verstoringsgraad en -diepte te bepalen. Indien de bodem (ten dele) onverstoord is, wordt bijkomend een proefsleuvenonderzoek geadviseerd.

5 Bibliografie

- Bogemans F., 2005. *Legende overzichtskaart Quartairgeologie Vlaanderen*, Brussel: Vrije Universiteit Brussel in opdracht van Vlaamse Overheid Dienst Leefmilieu, Natuur en Energie.
- Lodewijckx M., *Uit de grond van mijn hart. Archeologie in het Landense, Geschied- en heemkundige kring Landen*, 1991.
- Van de Velde E., Paulussen R., Houbrechts S & Deville T., *Villa Sint Gertrudis te Landen (gem. Landen). Studieopdracht naar een archeologische evaluatie en waardering*, Condor Rapporten 76, 2012.
- Van Ranst E. & Sys C., *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Laboratorium voor Bodemkunde, Gent, 2000.
-

Online bronnen:

- <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/>
- <https://cai.onroerenderfgoed.be/>
- <http://www.geopunt.be/>
- <https://dov.vlaanderen.be/>
- [https://nl.wikipedia.org/wiki/Slag_bij_Neerwinden_\(1693\)#/media/File:Battle_of_Neerwinden_\(1693\).jpg](https://nl.wikipedia.org/wiki/Slag_bij_Neerwinden_(1693)#/media/File:Battle_of_Neerwinden_(1693).jpg)
- [https://nl.wikipedia.org/wiki/Slag_bij_Neerwinden_\(1693\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Slag_bij_Neerwinden_(1693))
- [https://nl.wikipedia.org/wiki/Slag_bij_Neerwinden_\(1793\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Slag_bij_Neerwinden_(1793))
- [https://nl.wikipedia.org/wiki/Slag_bij_Neerwinden_\(1693\)#/media/File:Battle_of_Neerwinden_\(1693\).jpg](https://nl.wikipedia.org/wiki/Slag_bij_Neerwinden_(1693)#/media/File:Battle_of_Neerwinden_(1693).jpg)
- <http://www.ghklanden.be/geschiedenis.html> geraadpleegd op 28/02/2017
- http://www.ngi.be/Common/ferraris_nl.pdf

6 Lijst van plannen

Plan nr.	Beschrijving	Schaal	Wijze vervaardiging	Datum aanmaak
0001	Situering van het projectgebied op de topografische kaart	1:1	Digitaal	28/02/2017
0002	Situering van het projectgebied op de orthofoto uit 2016	1:1	Digitaal	28/02/2017
0003	Situering van het projectgebied op de GRB-basiskaart	1:1	Digitaal	28/02/2017
0004	Gekende verstoorde zones	1:1	Digitaal	10/03/2017
0005	Inplantingsplan bestaande toestand	1:1	Digitaal	10/03/2017
0006	Indicatie projectzone	1:1	Digitaal	10/03/2017
0007	Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m	1:1	Digitaal	10/03/2017
0008	Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail)	1:1	Digitaal	10/03/2017
0009	Projectgebied op de tertiair-geologische kaart	1:1	Digitaal	28/02/2017
0010	Projectgebied op de quartair-geologische kaart	1:1	Digitaal	28/02/2017
0011	Projectgebied op de bodemtypekaart	1:1	Digitaal	28/02/2017
0012	Projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart	1:1	Digitaal	28/02/2017
0013	Projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart	1:1	Digitaal	28/02/2017
0014	Projectgebied op het bodemgebruiksbestand	1:1	Digitaal	28/02/2017
0015	Projectgebied op het gewestplan	1:1	Digitaal	28/02/2017
0016	Projectgebied op de Fricx-kaart	1:110 000	Analoog	28/02/2017
0017	Projectgebied op de Ferrariskaart	1:11 520	Analoog	28/02/2017
0018	Projectgebied op de Atlas der Buurtwegen	1:3 000	Analoog	28/02/2017
0019	Projectgebied op de topografische kaart van Vandermaelen	1:20 000	Analoog	28/02/2017
0020	Projectgebied op de Popp-kaart	1:5 000	Analoog	28/02/2017
0021	Projectgebied op luchtfoto 1971	1:1	Digitaal	28/02/2017
0022	Projectgebied op luchtfoto 1979-1990	1:1	Digitaal	28/02/2017
0023	Projectgebied op luchtfoto 2000-2003	1:1	Digitaal	28/02/2017

0024	Projectgebied op topografische kaart met CAI-meldingen	1:1	Digitaal	28/02/2017
0025	Inrichtingsplan nieuwbouw paviljoen	1:1	Digitaal	10/03/2017
0026	Situering van het projectgebied op de topografische kaart van België uit 1939	1:20 000	Analoog	10/03/2017
0027	Situering van het projectgebied op de topografische kaart van België uit 1969	1:25 000	Analoog	10/03/2017

7 Lijst van figuren

Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.	- 18 -
Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).	- 19 -
Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.	- 20 -
Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.	- 21 -
Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.	- 22 -
Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.	- 23 -
Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.	- 24 -
Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.	- 25 -
Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.	- 26 -
Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.	- 27 -
Figuur 11. Situering van het projectgebied (groen) op een kaart van de Eerste Slag bij Neerwinden.	- 29 -
Figuur 12. Situering van het projectgebied (groen) op een kaart van de Eerste Slag bij Neerwinden.	- 30 -
Figuur 13. Situering van het projectgebied op de kaart van Fricx.	- 32 -
Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.	- 33 -
Figuur 15. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.	- 34 -
Figuur 16. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.	- 35 -
Figuur 17. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.	- 36 -
Figuur 18. Situering van het projectgebied op de topografische kaart van België uit 1939.	- 37 -
Figuur 19. Situering van het projectgebied op de topografische kaart van België uit 1969.	- 38 -
Figuur 20. Situering van het projectgebied op de orthofoto uit 1971.	- 39 -
Figuur 21. Situering van het projectgebied op de orthofoto uit 1979-1990.	- 40 -
Figuur 22. Situering van het projectgebied op de orthofoto uit 2000-2003.	- 41 -
Figuur 23. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.	- 42 -
Figuur 24. Situering van Romeinse vondsten in de omgeving van het projectgebied (groene cirkel).	- 43 -

8 Bijlagen

- Beschrijvende nota

SITUATIEPLAN

LUCHTFOTO

NIEUWE TOESTAND

Het rode gebouw is de nieuwbouw. Hiervoor dienen 2 paviljoenen afgebroken te worden (G61/62). G05 en G09 worden na voltooiing van de nieuwbouw afgebroken (nummers gebouwen zie later). De parking wordt aan de inrit (zijde straat) en toegang gebouw wat aangepast. Verharding rondom het gebouw wordt voorzien en groenzones.

FOTO'S

1 speelplaats 1 (S01)

2

3a open ruimte langs sporthal (G06)

3b werkplaats mechanica/bouw G05(af te breken)

4 bouwwerkplaats G05 (af te breken)

4 bouwwerkplaats G05 (af te breken)

4 bouwwerkplaats G05 (af te breken)

5a bouwwerkplaats (G07)

5b bouwwerkplaats (G07) / sporthal (G06)

6 weide langs de bouwwerkplaats (G07)

7 werkplaats mechanica G05 (af te breken)

7 werkplaats lassen G05 (af te breken)

7 werkplaats mechanica - kleedruimte lln. G05 (af te breken)

7 werkplaats mechanica G05 (af te breken)

7 werkplaats mechanica G05 (af te breken)

8 achterzijde kleedkamers sporthal G062 (af te breken)

9 oprit parking Overwindenstraat

9 parking Overwindenstraat (P02)

9 parking Overwindenstraat (P02)

10 doorgang achter sporthal (G062 / G06)

11 Paviljoen G061
(af te breken)

12 Ruimte tussen sporthal G06 en G09
(tijdelijke mobiele units)

13 a speelplaats 2 (S02)

13 b speelplaats 2 (S02)

14 G01

15 in- en uitgang leerlingen Tiensestraat

16 voorgevel Tiensestraat (G02/G04)

17 hoofdingang Tiensestraat

18 oprit naar de parking Tiensestraat

19 open ruimte tussen G03 en G04

20 parking P01 tussen G03 en G02

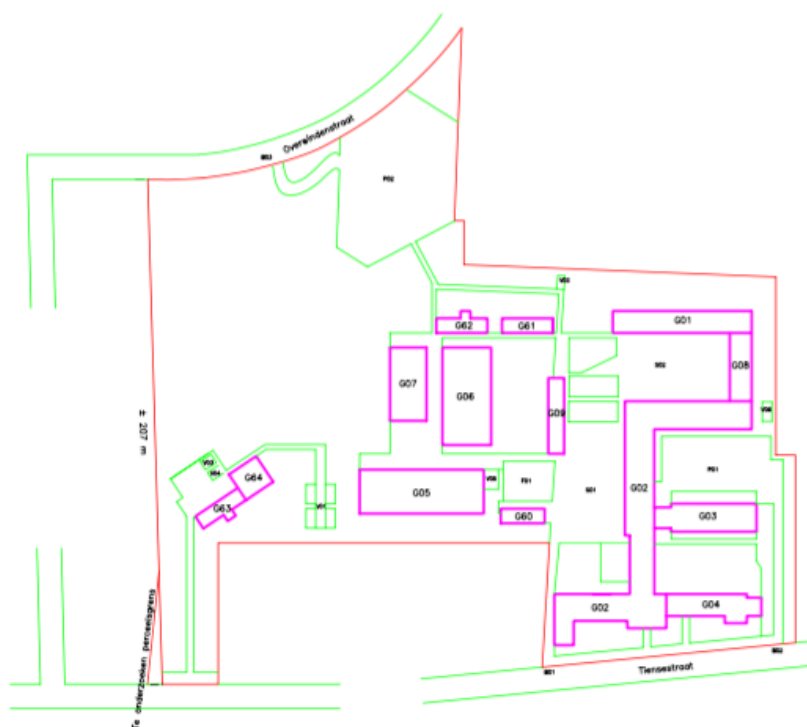
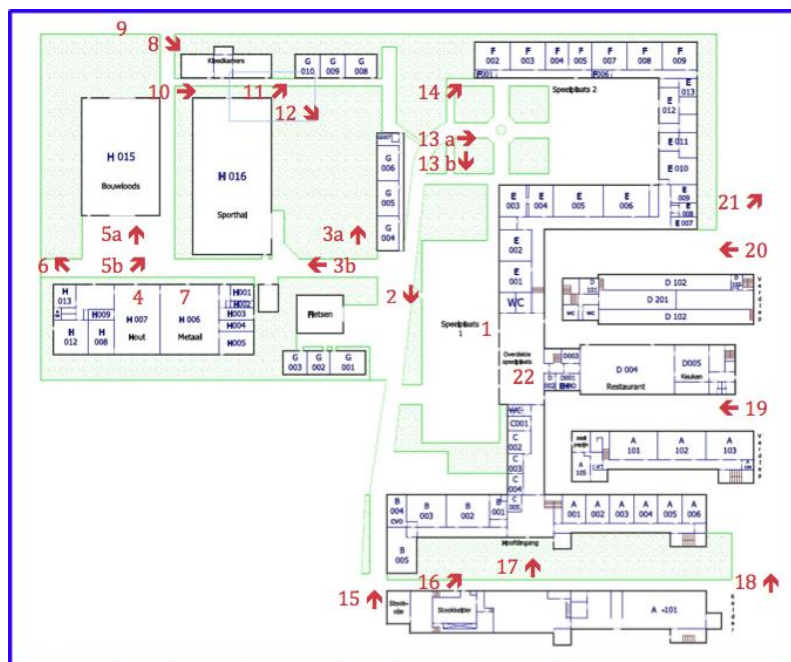
21 weilanden achter domein

22 overdekte speelplaats (G02)

22 overdekte speelplaats (G02)

GRONDPLANNEN NIEUWE TOESTAND

